

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST,
V., Személynök-utca 25. szám.

Telefonszámok:

Szerkesztőség, kiadóhivatal és
könyvkiadóvállalat ... 95-28
Nyomda ... 98-70

A MAGYAR ZSIDÓSÁG POLITIKAI HETILAPJA.

MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztette 1886—1915
SZABOLCSI MIKSA.

Szerkeszti
DR. SZABOLCSI LAJOS.

Hirdetési osztály:
VII., Kertész-utca 16. szám.

Előfizetési feltételek:

Egész évre ... 200 korona
Fél évre ... 100 korona
Negyed évre ... 50 korona

Tanítványa voltam...

Tanítványa voltam dr. Löw Immánuelnek. A papnak, a szónoknak, a filológusnak, a magyar irodalom és történelem rajongó kulaolójának és hirdetőjének. Ötéves koromban érintellék fejemet először hosszú, arisztokratikus ujjai s mint diák az érettségien álltam vele szemben utoljára. Ami e tizenkét év közé esik, magamat és társaimat tekintve, (akik közt mindig tekintélyes számmal voltak keresztények is, mert a szegedi zsidó népiskola kitűnő hírneve sok katolikus családapát is arra bírta, hogy gyermekei oktatását zsidó tanítókra bizza), nemcsak az ifjúkori emlékeknek feledhetetlen sorozata, hanem egy láng-lelkű, istentől ihletett elméjű, a hivatásában szinte átszellemült pedagógus ellenállhatatlan egyéniségének szakadatlan, soha ki nem irtható benyomása. Löw Immánuel szeretet, becsülés és hódolat övezte, amit csak a latin reverencia szó képes érzékeltetni. Löw Immánuel tekintély volt a gyermek előtt, aki szüleitől azt hallotta, hogy ennek a papnak az édesatyját halálra üldözte negyvennyolc után az osztrák reakció, tekintély volt, mert csorbíthatatlanul örökölte az apa hatalmas, boltozatos koponyáját s a benne rejtőző varázslatos erőt: a mély elgondolkozást, az analitikus képességet, a vaslogikát és örökölte apja vulkanikus szónoki tüzét, a magyar ige nemes, dacos tisztaságát, fényét, meggyőző erejét, örökölte hófehér hazafiságát, áhítatos istenhívését, a nyáji buzgó szolgálatában való elmerülését, a világ lapsai előtt menekülő tudós buvárhajlamát, szerénységét és alázatosságát. Tekintély volt és mi még, mint gyermekek megéreztük, hogy lényének varázsa nem a főrabbi reverendájához, hanem ennél felsőbbrendű valamihez, a szellemi, lelki és erkölcsi energiák ama harmonikus együtteséhez tapad, amely Löw Immánuel nagyságának, régi tudós hírességének forrása.

Elszorul a szívem, ha arra gondolok, hogy Löw Immánuelről mindezt nem valamelyes ünnepi alkalomból mondom. Hány jubiláris évszám, hány nevezetes forduló szárnyalt el feje fölött, anélkül, hogy ez az aszkéta megengedte volna az olcsó ünnepel-

telést! A magyarság legnagyobb városának lársádmában oly osztatlan tisztelet övezte sudár, magyarfuhás alakját, hogy a hízogó szó elszégyenkezett, mielőtt szívtől az ajkig jutott volna. A Löw Immánuel személyét körülsugárzó tisztelet hallgatólagos megegyezés volt, amely nem törtelelt hangoskodó kifejezések, áradó jelzők után. A diák ijedt bókolással kapta le előtte kalapját, a magisztrátus férfiai megkülönböztelt barátságukba fogadták, a felső- és alsótanyák népének törvényhalóságú küldöttei, egyszerű, kérgestenyerű, nyílsszívű, tisztafejű földművesek boldogan paroláztak vele és maguk közt nem így mondták: «a főrabbi», hanem így: «a főtiszteletendő ur». Hiszen ők még gyerekek voltak, mikor egy napon megkondukt a városháza öregharangja s utána minden templomé, hogy Löw Lipót halálát sirassa. Hiszen ők hallották az öreg zsidópap parázsló beszédeit negyvennyolcban és hallották milleniumkor a daliás fiút, aki Pusztaszeren, Horgoson, Dorozsmán, Szegváron, Tápén, Kisteleken ezer meg ezer magyar előtt fejlegelte honfoglaló Árpád, tudós Könyves Kálmán, nagy Hunyadi Mátyás, Rákóczi, Bethlen, Kossuth névnek és életének történelmi jelentőségét. S bementek ők nemzeti ünnepnapokon a zsidótemplomba, hogy meghallgassák a papot, akinek szájáról Arany János nyelve patakzott csillámos ragyogással, érces tömörséggel és hajlékony muzsikával. Löw Immánuel beszédei a nyelvész részére külön kis tanulmányok. A régi magyar írásoknak ez a fáradhatatlan kutatója a legcsodálatosabb nyelvemlékeket szedegette össze, tisztogatta meg és a mai magyar nyelv gyöngykoszorujába füzte új ékitménynek. Az az érzése van az embernek, ha Löw beszédeit olvassa, mintha egy ódon kuruc várfokon andalogna és előtte a modern magyar építészetnek egyik remeke magasodna diadalmasan a felhők közé.

Kissé eltértem célomtól. Löw Immánuelről, a magyar pedagógusról szeretnék beszélni. Nem ismerik ezt a férfit, akik azt hiszik, hogy egész tanítói munkássága a hitlan és a valláserkölcsi elvek be magoltatásában merült ki. A szegedi pap általános tudásu ember, aki a vallásan óráin művelődésről,

Az EGYENLŐSÉG: az öntudatos magyar zsidók lapja.

irodalomról, művészetekről, történelemről, bölcsletről tartott előadást és tanítványai lelkébe a minden szép, a minden nemes, a minden magyar eszményét ültette. A középiskolák igazgatóival állandóan a legmeghitelebbről érintkezésben állt, tudósoknak ismerték és vallották a tanárok, elsősorban a filológusok. Diákjaiból csupa kiválóságot akart nevelni. Gyűlölte a munkálatlan, meddő elméket, rajongott a tehetségekért. (Zárójelben: irtózott a reporter-fajta ujságíróktól.). Inkriminált nyilatkozatában, (már amennyiben tőle való ez a zagyva képtelenség), azt is olvasom, hogy Löw szerint főleg a zsidók azok, akik Magyarországon magyarul beszélnek, sőt az Alföldön a magyarok inkább tudnak németül, mint a zsidók. Eszembe jut, amikor Löw ezt mondta nekünk, 14–15 éves gimnazistáknak:

— Azt hallom, hogy maguk között egyetlenegy jó német sincsen. Jeles! egyikük sem kapott. Régen tapasztalom, hogy a zsidófiuk nem tudnak németül és nem is akarnak tanulni. Ez nagy hiba. A zsidó szabad pályára kénytelen lépni, ill. pedig nyelvismeret nélkül nem boldogul. Szégyeltem magam Magyar Gábor igazgató ur előtt, amikor azt mondta, hogy maguk mind gyöngék a németben.

Igy «árulta el» 23–24 évvel ezelőtt Löw a magyarságot. Akárcsak boldogemlékü Pap János szegedi kegyesrendi tanár, később a rend kormányzó-tanácsának tagja, aki számtanra tanított bennünket. Mikor Börösök Pista, aki bizony nagyon gyöngye leányke volt a számok világában, karácsonyra «kettest» kapott, Kohn Dolfi pedig «négyest», az utóbbi alázatosan odaállt a mogorva arcú, de aranyszivű Pap János elé:

— Tanár ur kérem, én mindig jobban feleltem, mint a Börösök és mégis szekundál kaplam, ő pedig kettest.

— Szamar! — sujtott le a szepegő nebulóra özszeráncolt szemöldökkel a professzor. — A Börösök Pistának az, amit ő tud, elég az élethez. Te zsidó vagy, neked százszor annyit kell tudni, különben elhasalsz az életben. Ezért kaplál szekundát.

Ilyen «hazaáruló» bölcsesség jellemezte azokat a pedagógusokat, akik a fajgyűlölettől meg nem fertőzött Magyarország levegőjében nőttek fel. Keresztény szerzetes-tanár és zsidópap egyaránt buzdították a zsidó ifjakat, hogy többet kell tudniok és mindent jobban kell tudniok. A közepes zsidó diákokat valósággal elnyomták és Löw volt a szigorubb, ő buktatta meg mint kormánybiztos a felsőkereskedelmi iskola érettségijén a nemludó zsidókat. Menjenek iparosnak vagy kereskedőnek! — mondta azoknak, akik tehetség és tudás nélkül magasabb iskolába akartak lépni. A „numerus clausus”-nak ezt a fajtáját honosította meg Löw és bevált rendszerét ajánlom minden pedagógus figyelmébe. Ettől a numerus clausustól egyetlen kultúremler sem fog berzenkedni.

A szegedi katolikusok -- persze még akkor, ami-

kor nem tenyésztettek mesterségesen antiszemitizmust, amihez a szegedi bennszülöttnék soha semmi köze nem volt, — Löw Immánuelben a nagyvárosnak egyik magyar lekipásztorát látták. Szeged egyik képviselője, mikor a hihetetlen vádról értesült, nevetve kiállt föl:

— Ugyan kérem! Hiszen ez különb hazafi, mint én!

Nem, nem különb hazafi. Csak éppen olyan lelkes, fájdalmasan vonagló szívű magyar, mint az a képviselő és mint minden magyarja az Alföldnek, akit szent végzele ehhez az áldott röghöz csatol. Löw Immánuelnek két szentsége van ebben a kurla, szomorú földi életben: rendületlen hit Istenében, kit ősatyái szolgáltak és rendületlen hit a magyar föltámadásban, amelyért dicsőült apja küzdött. Megtagadta volna hazáját? Akkor Istenét is meg kellett tagadnia. Megtagadta volna Istenét? Akkor hazáját is meg kellett tagadnia.

Elhisztik li, régi osztálytársaim, keresztény és zsidó tanítványai a szegedi papnak?

Molnár Jenő.

Mi történik Szegeden?

Szeged, május 4.

a Magyar Távirati Iroda szegedi kiadása közölte a főrabbinak azt a kélsoros rövid nyilatkozatát, amely a legerélyesebb cáfolata volt a kikeresztelekedett ujságíró állításainak. Közvetlenül a szegedi rendőrség idézésének kézbesítése és a főrabbi letartóztatása előtt Löw Immánuel fogadta a Délmagyarország című szegedi napilap egyik munkatársát, Balla Jenő hírlapírót, akivel rövid ideig tartó beszélgetést folytatott és a beszélgetés során a főpap azt a határozott kijelentést tette, hogy ő nemcsak, hogy nem nyilatkozott a nála megjelent két külföldi ujságíró előtt, hanem szándékkal kiment a szobából, amikor ezek a tragikus módon elhunyt Müller István szegedi mérnök testvérhályjával folytattak beszélgetést.

Löw-ügyet, végső tisztázása természetesen csak a mindenki által egyformán követelt nyilvános főtárgyaláson, a pártatlan magyar bíróság előtt történhetik meg.

Természetesen minden részletre kiterjedő alapos és teljes bizonyítási eljárás keretében. Szeged társadalma, keresztények és zsidók egyformán, a legerélyesebben követelik a tárgyalás teljes nyilvánosságát és a legszélesebb körű bizonyítást,

Hogy ezeknek a részleteknek a tisztázására kire, vagy

kikre nézve lesz kellemetlen és hogy ez milyen szerepléseket állít majd be a maguk teljes meztelenségében a közvélemény előtt, az a főtárgyaláson minden bizonnyal tisztázódni fog. És amennyire teljes mértékben megbizunk mi a független magyar bíróság pártatlanságában és igazságosságában, éppen annyira teljes eréllyel kell követelnünk, hogy ez a kérdés kizárólag egy, a legszélesebb mederben lefolytatott nyilvános főtárgyalás iléletével fejeződjék be.

A pör egyik főszereplője, sőt ezidőszerint vádlottjának multja és szereplése tehát tisztázódni fog a főtárgyaláson, de tisztázódni fog ott a pör másik főalakjának, Hollósy Sándor kikeresztelkedett újságírónak a szereplése és a multja is. Vajjon ez is olyan ragyogóan tiszta-e, mint a Löw Immánuelé? Erre a kérdésre minden bizonnyal választ kap a főtárgyalás közönsége. Megtudja azt, hogy Hollósy Sándor

előtte nyilatkozzanak a zsidóság sérelmeiről és «a fehér terrorról».

Hollósyék azután Löwinger rabbihoz, Löw Immánuel helyetteséhez mentek el, aki azonban súlyos betegen feküdt a lakásán és nem állhatott a két hírlapíró rendelkezésére. A harmadik stáció a szegedi zsidó kántor lakása volt. Itt sem jártak eredményen. A zsidó kántor azt mondta, hogy a zsidó kántorok nem foglalkoznak politikával és így nem alkalmas médiumok hollandi újságírók számára. Hollósyék felkeresték még Balassa Ármin dr. szegedi ügyvédet, az ismert kriminalistát, a Szeged és Vidéke című szegedi napilap főszerkesztőjét. Természetesen, tőle is fehér terrorról kértek adatokat. Balassa kijelentette, hogy miután ő ilyen terrorról nem tud, adatokkal sem szolgálhat. Hollósy megkérdezte azután Balassától, hogy mi az ő véleménye a területi integrálásról, a ma uralmon lévő kurzusról és az ezzel összefüggő kérdésekről.

Balassa e kérdésre így válaszolt:

— Ha parancsolják az urak, lefordítottam önöknek azokat a vezércikkeket, amelyeket ezekről a kérdésekről lapomba írtam. Ezekből megtudhatják az én véleményemet.

Hollósy azonban nem volt kíváncsi a vezércikkekre, hiszen végtére ezeket ő elolvashatta creditiben is. Meg kell itt jegyezni, hogy Balassánál is és a többi szegedi zsidónál is mindenütt Hollósy beszélt és mindenütt németül. Egyedül Balassánál árulta el magát, amikor magyarul bucsuzott el tőle.

Legutoljára mentek Löwhöz. Löwöt is arra kérték, hogy nyilatkozzék előttük a fehér terrorról,

különösen pedig Müller István halálának körülményeiről.

Ennyit jelenthetek a Löw-ügy mai állásáról.

Löw védője: Baracs Marcell.

A szegedi pör védőjéül Löw Immánuel családja Baracs Marcell dr.-t, a hirneves fővárosi ügyvédet, a Budapesti Ügyvédi Kamara alelnökét kérte fel, ki a megbízatást elvállalta. Baracs Marcell dr.-t rokoni kötelek is fűzi köztudomásulag a szegedi főrabbihoz: unokája Löw Lipótnak. Baracs Marcell dr. védői tevékenysége különösen a proletárdiktatura alatt volt történelmi jelentőségű, amikor a Ludovikásokat és az ellenforradalom vitéz tisztjeit megmentette a vörös hóhérok bítójától. De nemcsak ők, hanem többek között Fangler Béla, a leghangosabb antiszemita képviselő is Baracs Marcell bátorságának és önfeláldozó munkásságának köszönheti életbenmaradását.

A főtárgyalás előkészítése.

A szegedi főtárgyalás előkészítésében, ezt konstátalhatni véljük, az igazságügyi hatóságok a legnagyobb pártatlansággal járnak el és a magyar bíróság régi hirnevéhez méltóan a védelemnek minden lehetőséget megadnak hivatása teljesítésére.

Dohány.

Ezt is írhatnók címül: Az aranykészítés titka. Avagy ezt: Az alchimia csodái.

De nem írjuk. Mi, ellentétben az „Uj Nemzedék“-kel, nem kedveljük a szenzációs címeket. És mindig megvárjuk, amíg a szenzációs címekről kiderül az igazság. Az igazságot aztán szívesen írjuk meg, ha lehet.

Most azonban, kivételesen, megengedjük magunknak azt a fényűzést, hogy nemcsak az igazságot írjuk le, hanem leírjuk, eléje — szemléltető példaul — azt, hogy egy nagyon szürke kis napihir-ből hogyan lesz világra szóló szenzáció.

Április hó 29-iki számában az „Uj Nemzedék“ és a „Nemzeti Ujság“ a következő feltűnést keltő és megdöbbentő cikket közölte:

Elrejtett milliók a hajdudorogi zsinagógában.

Czitrom Farkas rabbit letartóztatták.

Az „Uj Nemzedék“ debreceni tudósítójától ma szenzációs leleplezések hírére kaptak, melyek a szegedi főrabbi nemzetellenes nyilatkozatai

után csak még pregnánsabbul juttatják kifejezésre a zsidóság leplezett hazafiatlan magatartását. A napokban bizalmasan arról értesítették a debreceni államrendőrséget, hogy a hajdudorogi zsinagógában nagy értékeket rejtegetnek. A kiszállott rendőri bizottság a hitközség önértékes tiltakozása ellenére is behatolt a zsinagógába, melynek átkutatása döbbenetes eredményeket produkált. A detektívek nyolcszázötz kilogramm szüzdohányt találtak két kitűnő dohányvágógép társaságában. A dohány-csomók azonban csak a nagyobb értékek elrejtésére szolgáltak; alattuk ugyanis négy budai keserűvizes ládára akadtak, amelyekből több métermázsa szinarany- és ezüstpénz, valamint több kiló lebélyegzetlen kékpénz került napvilágra. A rendőrség a hatalmas értékű dugárut lefoglalta s biztos nyomokon haladva nyomoz a Galicia felé dolgozó kékpénzcsempészek után is.

A dorogi hitközség vezetősége ellen egyébként oly súlyos vádak merültek fel, hogy a debreceni rendőrség Czitrom Farkas rabbit, Taub Hermann hitközségi elnököt, Bognár Éliás sameszt le tartóztatta. A vizsgálat folyamán felelősségre fogják vonni a hitközség vezetőségét, hogy mi címen használta fel a zsinagógát áru raktárnak és mivel valószínű, hogy a zsinagógát csak Czitrom Farkas rabbi tudtával és beleegyezésével vehették igénybe, az áruekrejtésért a vezetőségnek kell viselnie a teljes felelősséget.

Eddig a szenzáció.

A szenzációt másnap néhány liberális ujságban szürke ténymegállapítás követte.

amikor a tényálladék-felvétel másnap kiderítette, hogy nem igaz, amit az Uj Nemzedék irt, még akkor sem cáfolta szenzációs értesültségét kitűnő lapársunk. Ők nem cáfolnak még az igazság érdekében sem. Következtesek. Önmagukhoz.

A krónikás pedig azon mereng, hogy vajjon hogyan lett a hajdudorogi dohányból szinarany, mire Pestre ért a hire? Nem hinnők, hogy az Uj Nemzedék debreceni tudósítójának alchimista tudománya hozta létre azt a csodálatos átváltozást. Mi másként képzeljük a dolgot. Ugy képzeljük, hogy a debreceni tudósító megtelefonálta Pestre, hogy a hajdudorogi zsinagógában valami dohányt találtak, a pesti telefonnál gyorsíró ujságíró azonban nem debreceni fiu volt, hanem pesti és az ő szótárában dohány: pénzt jelentett, kékpénzt jelentett, ezüstöt jelentett, aranyat jelentett. Holott, Istenem, ezek után az előzmények után azt sem tartom lehetetlennek, hogy amit Hajdudorogon találtak, az talán még dohány sem volt. Talán csak dohánypótló volt. Talán csak nyirfalevél volt.

Turteltaub.

Tul az Oceánon, a nagy amerikai metropolisokat egy kis fiu járja. A kisfiu tizennégyéves összesen, cwik-kert visel és verseket szaval. A télen még itt járt iskolába Pesten, a soroksári-uti polgáriba járt ő, a második bébe, mert a kisfiu pesti és zsidó. Amerikában ő „előad” és a gentlemanek és a ladyk tapsolnak neki és a taps elültével a kis cvikkeres fiu, amint az Amerikában egyáltalán nem szokatlan, beszédek mond a közönséghez. Miről beszél? Először is elmondja, hogy ő a nagy United States szabad polgárainak jóvoltából kondenzált tejet és cakes-et és egyéb jókat kapott a dunaparti szomoru fővárosban, amelynek Budapest a neve és hogy ő ezt, amint illik, igen szépen köszöni. Aztán... Miről beszél aztán? A hazájáról beszél. Palesztináról? Ő nem. Az ő hazája itt van a Soroksári-uton, Erzsébetfalva az ő hazája, a papája Erzsébetfalván volt kántor. Zsidó kántor. A kis cvikkeres úgy érzi, úgy mondja, hogy neki Magyarország hazája. Mit beszél az amerikai gentlemaneknek a kis destruktív szavalóművész a magyar hazáról? Vajjon mit? Nem az Ébredő Magyarokról beszél. Arról beszél, hogy a föld, ahol született, az édes magyar haza milyen szörnyű éveket élt át. És hogy veszélyben van a léte. És hogy meg kell menteni. Összeteszi a két kezét a kis destruktív és úgy kéri a gentlemaneket, hogy ezt a gyönyörű, nemes és szép országot, ezt a nagy nemzetet ne hagyják elpusztulni. És nemcsak ő, a közönség is igen meg van hatva ilyenkor.

Kérem: én tudom, hogy ezek a szónoklatok nem fogják azonnal megváltoztatni a neuilly-i békét. Nagyon jól tudom, hogy ezek a szavak legfeljebb tizenöt-huszezer szívet fognak felénk, a mi nagy szomorúságunk, a mi nagy szenvedésünk felé fordítani. De hát édes Istenem, mit akarhatunk, mit várhatunk egyebet egy tizennégyesztendős kis zsidó fiutól? Mit? Mit tehet egy ilyen kis cvikkeres az elfogultságnak, a gyűlöletnek olyan tengerével szemben, amely ezt a mi szegény hazánkat előntéssel fenyegeti? Mit tehet? Csak azt teheti, hogy felemeli vékony kis hangját és kiabál. Ne bántsd a magyart! ezt kiabálja. Mint gróf Zrinyi Miklós. Holott ő nem is gróf és nem is Zrinyi. Még nem is mondtam meg, hogyan hívják. Turteltaubnak hívják. Turteltaub Lajosnak. Ne bántsák a magyart, ladys and gentlemen, kiáltja tul az Oceánon a kis Turteltaub-gyerek, segítsék az én magyar testvéreimet, akik a nagy magyar Alföldről tört szemmel és sebzett szívvvel tekintenek a Kárpátok, Erdély s a Bánát felé. És a kis Turteltaub szavát meghallják.

és aki a szavát hallja, ha addig nem tette, a kis cvikkeressel egyetemben a szívébe zárja azt a távoli és bánatos országot is, amelynek Magyarország a neve. Az erzsébetfalvai kis vadgerlicének a panaszait nem lehet megindulás nélkül hallgatni a tengeren tul sem.

A külügyminisztérium csak nagy nehézségek közepette veszi fel az érintkezés rég elejtett fonálát a

külföld közvéleményével. Ha ugyan felveszi. A külföldi lapszemlékből ez nem nagyon világlik ki. De azért vannak barátaink a külföldön. Ilyen barátunk Roth Ignác pittsburgi lakos, aki az amerikai képviselőház elnöke: Gillette előtt tolmácsolta a washingtoni magyarok álláspontját a magyar békét illetőleg, Hahn ur, aki az amerikai külügyminiszter: Colby előtt emelte fel az amerikai magyarság nevében tiltakozó szavát a neuilly-i béke ellen; ilyen barátunk Földiák ur, aki Lloyd George-ot kereste fel információival és Berkó D. Géza, az amerikai Népszava szerkesztője, akiről csak az elmúlt héten írt az Egyenlőség. Ezek zsidók. És ezek a zsidók Amerikában már agítálnak a magyar integritás érdekében!

Itt egy cikkünket a cenzura törölte.

Magyar zsidó katonák a világháboruban.

(Uj adatok.)

A háboru ötven hónapja alatt az antiszemita rágalmaknak, amelyek azzal vádolták a zsidóságot, hogy nem veszi ki részét a véráldozatból, azzal felelt az Egyenlőség, hogy 1914. szeptember óta hétről-hétre közölte elesett, megsebesült, fogságban synylődő és kitüntetett magyar zsidó katonák személyi adatait. Az általánosságban tartott, tehát már ezért egymagában is komolyan számításba nem vehető szidalmakra és gyanúsításokra mi tények felsorolásával feleltünk. A hétről-hétre folyó hősi lajstromokból azonban igen sok zsidó katona neve kimaradt, hadi archivumunkban sok adat hever feldolgozatlanul és sok hadifogoly csak azóla szabadulván meg a fogságból, egyáltalán nem is tudta 1918 őszéig okmányyszerűen igazolt adatait elénk terjeszteni. Azokat az adatokat, amelyeket eddig nem közöltünk, vagy amelyek csak most válnak előttünk ismeretessé, most fogjuk nyilvánosságra hozni az Egyenlőség hasábjain, feleletül azokra a támadásokra, amelyek keveslik az elesett zsidó vitézeket és a vérrel szerzett kitüntetések tömegét, amelyekkel zsidó katonák mellét ékítette a magyar király. A papirhiány, de izlésünk is arra késztet, hogy ebbe a rovatba mást, mint tényeket ne vegyünk. Minden szónál szebben beszél az eredmény, a tett. A hozzánk érkező leveleket, adatokat, okmányokat azonban ezzel nem intéztük el végképp. A hősi cselekedetek leírását elteesszük a történelmi feldolgozás számára, ott fognak azok terjedelmes és teljes méltatásra találni. És itt ismételtén kérünk minden magyar zsidó katonát, akinek összes katonai adatai nem szerepeltek még az Egyenlőségben, hogy azokat, esetleg zsidó bajtársainak, rokonainak, barátainak hasonló pontos adataival egyetemben, hozzánk eljuttatni szíves legyen. Minden adat: egy téglá annak a várnak a fel-

építéséhez, amelynek falairól minden támadás vissza kell, hogy pattanjon. Ennek a várnak elesett zsidó katonák vére a vakolata, a sáncárok aggodó asszonyok, leányok, gyerekek, gyászoló szülők, árvák, özvegyek könyével van tele, a páncéltornyok páncélja zsidó katonák arany, ezüst, bronz vitézségi érmeinek és kitüntetéseinek ötvözetéből készült és a zsidóságot, amely a falak mögött keres védelmet, két hadsereg védi. Az egyik a zsidó rokkant katonák féllábu, félkaru, félszemű vagy még roncsozottabb testű serege és egy másik, amely e seregnél is ezerszer félelmetesebb. Az elesett magyar zsidó vitézeké!

Az eddig nálunk lajstromozott 31.741 kitüntetési, sebesülési és halálozási adat folytatásaképp sorszámokkal látjuk el most már az újonnan gyűjtötteket is.

A történelmi jelentőségű aktákat, átiratokat, leveleket és parancsokat egész terjedelmükben fogjuk közölni.

31.742. Szántó Márton balassagyarmati vaskereskedő, tartalékos főhadnagy a m. kir. 12. h. gy. e. állományában. 1916 januárjától 1917 április 3-án bekövetkezett sebesüléséig a Doberdón harcolt. Végigküzdötte a 6., 7., 8. és 9. isonzói csalát, a Monte San Michele védelmét, részben a m. kir. 1. h. gy. e., részben a m. kir. 4. h. gy. e.-hez beosztva, (tulnyomórészt századparancsnokként). Kitüntetései: III. o. kat. érdemkereszt a hadi ékítménnyel és a kardokkal; Signum Laudis u. i.; II. o. ezüst vitézségi érem; Károly-csapatkereszt; sebesülési érem; a német vaskereszt II. osztálya. — 31.743. Schreiber Sándor törzsörrmester a volt cs. és kir. 66. gy. e.-ben. 1914 aug. 7-én ment az arcélre. Ott volt Tomasownál és Ravaruskánál. Szept. 14-én megsebesült. 1915 jan. 12-én visszament az arcélre. Résztvett a sabaruki és kolomeai csatákban. Smikownál másodszor sebesült meg. 1916 január 3-án harmadszor ment az arcélre, ahol 1917-ig megszakitás nélkül a tűzvonalban harcolt. 1917-ben Stanislaunál orosz fogságba esett, ahonnan két hónap múlva hazaszökött. Kitüntetései: bronz vitézségi érem; II. o. ezüst vitézségi érem; I. o. vitézségi érem; Károly-csapatkereszt; sebesülési érem. — 31.744. Jenei Dávid (Csepel) a m. kir. 12. h. gy. e. t. zászlósa volt 1916—1918-ig az arcélen. Kitüntetései: bronz vitézségi érem. — 31.745. Günczler Ernő tart. szakaszvezető a m. kir. 10. h. gy. e.-ben, 32 hónapot töltött az arcélen csapatszolgálatban. 1916-ban Stanislaunál súlyosan megsebesült. Erdélyben a Magyaros elfoglalása után kitüntették a bronz és a II. o. vitézségi éremmel. 1918-ban az olasz fronton küzdött. — 31.746. Rothschild Ferenc (Eger) a volt cs. és kir. 44. gy. e., majd a volt cs. és kir. 60. gy. e. kötelékében. Főhadnagyként szerelt le. Kitüntetései: a bronz vitézségi érem; I. o. ezüst vitézségi érem; III. o. kat. érdemkereszt; bronz Signum Laudis; ezüst Signum Laudis. — Ugyancsak a II/60. zlnál szolgált 31.747. Friedmann Bernát tart. főhadnagy, az I. o. ezüst vitézségi érem és a III. o. kat. érdemkereszt tulajdonosa. — Ugyanott: 31.748. Fábián Ferenc budapesti mérnök. Harmincöt hónapot töltött az arcélen. Kitüntetései: bronz vitézségi érem; II. o. ezüst vitézségi érem; Signum Laudis. — A II/60. zlj 1917-ki kirlibabai előnyomulásakor halottakban

6 embert veszített, közöttük 4 zsidót: 31.749. H a v a s Odón zászlóst, 31.750. Sattler Imre zászlóst, 31.751. Salusinsky önkéntest, az «Az Est» segédszerkesztőjének az öccsét. A negyedik nevét a hozzánk beterjesztett okmányból kibetűzni nem tudjuk. — 31.752. Richter Fülöp budapesti kalapkereskedő, a m. kir. 1. h. gy. e. népfelkelője, 1915 tavaszán került az orosz harctérre. Résztvett a bolechow, halicsi, markovai, noszovi, Szereth-menti harcokban. Felterjesztetett a II. o. ezüst vitézségi éremre, amelyet nem tűzhettek a mellére, mert Richter 1915 szept. 7-én orosz fogságba esett. 1918 tavaszáig, amikor is hazaszökött, színlódott a buji és Murmanvidéki fogolytáborokban. — 31.753. Somló Gyula tart. főhadnagy a m. kir. 1. h. gy. e.-ben, 26 hónapot töltött a harctéren. Egyszer sebesült meg. Kitüntetései: II. o. ezüst vitézségi érem; bronz Signum Laudis; ezüst Signum Laudis; Károly-csapatkereszt; sebesülési érem. — 31.754. Fischmann Manó tart. tizedes a volt cs. és kir. 34. tábori, majd pedig 24. hegyi tüzérezredben. 1914 augusztusától a leszerelésig teljesített tulnyomórészt frontszolgálatot. Kitüntetései: bronz vitézségi érem; Károly-csapatkereszt. — Jokkel Adolf budapesti szénkereskedő 1915 május 1-től a háború végéig arcéli szolgálatot teljesített: a II/15. lövészosztálynál a törzsben, mint távirás 1915 máj. — 1916 májusig; a m. kir. 7. h. h. e. roham századában, mint távirás-járőrparancsnok; 1916 máj. — 1917 aug. ig az 5. roham ezrednél, mint távirószakaszparancsnok őrmesteri rangban 1917 aug. — 1918 dec. ig. Kitüntetései: bronz vitézségi érem; II. o. ezüst vitézségi érem; I. o. ezüst vitézségi érem; Károly-csapatkereszt. — 31.756. Blau József (Tolmács, Nógrád vm.) alhadnagy a m. kir. 32. h. gy. e.-ben. 1917 dec. 2-től 1918 június 17-én a piavei offenzívában bekövetkezett megsebesültéig, megszakítás nélkül volt a tűzvonalban. Kitüntetései: bronz vitézségi érem; II. o. ezüst vitézségi érem; Károly-csapatkereszt; sebesülési érem. — Előbbi fivére: 31.757. Blau Gyula őrmester 1916 ápr. 19-én az orosz fronton elesett.

(Folytatjuk.)

Lederer János, népfelkelő százados.

Lederer János volt népfelkelő százados is beküldötte háborús adatait az Egyenlőséghez. A leveléből, amely a legszebb és a legérdekesebb katonai dokumentumok közé tartozik, változtatás nélkül leközlünk két igen érdekes részletet. Ime:

1914. július hó 28-án, 36 éves koromban mint népfelkelő hadnagy bevonultam a 32-ik honvédegylezredhez — és mint népfelkelő százados 1918. november hó 10-én kerültem vissza Budapestre az olasz frontról.

Az egész háborút a fronton töltöttem el — egy napig sem voltam a „Hinterlandban“, de még az „Etappenraumban“ sem!

Háborús szolgálati időmből a következőket gondolom említésre méltóknak:

1914. szeptember hó 24-én vagy 26-án reggel 6 órakor a Zimony melletti Bezanija községben azt a parancsot kaptam (mint szakaszparancsnok személyesen az ezredparancsnoktól), hogy egy erős járőrrel menjek el a Szávaparton lévő Cigányszigetre. Magamhoz vettem 14 embert (volt köztünk 3 zsidó is). A Szávához érve, az ott állásban lévő 1. honvéd-népfelkelő-ezred egyik tisztjének, Groff főhadnagynak, elmondottam küldetésem célját. Ő azt a jóakaratu taná-

csot adta nekem, hogy ne menjek be a Cigányszigetre, mert az teljesen meg van szállva a szerbektől és onnan lehetetlenség lesz visszajönnöm. Csakhogy én ismertem a parancs fontosságát és nekivágtam a Cigányszigetnek, ahonnan fél órával később, sajnos, csak négy emberrel tudtam visszajutni. (Bizony, az én három hitsorsosom is ottmaradt és én inszakadást kaptam.)

A Szávától megmaradt embereim becipeltek Bezanijában lévő szállásomra egy rakás szalmára és reggel 10 óra lévén, elhozták a reggelimet. Éppen javában falatoztam, mikor beállit hozzám Barát Mór hadnagy — a marosvásárhelyi fa- és fémipari szakiskola volt tanára — és nagyon csodálkozik rajta, hogy a Jom kippur dacára olyan jó étvággal fogyasztom el a reggelimet. Képzeltető az én nagy meglepetésem, ha elgondolom, hogy én reggel 6 órakor elindultam a halál torkába, anélkül, hogy tudtam volna, hogy aznap van a legnagyobb ünnepem!

Küldetésemről beszámolva, akkori dandárparancsnokom, Globocnik Gusztáv ezredes, személyesen megdicsérte „snájdigságomat“ és rögtön felterjesztett a „Signum Laudisra“, ami akkoriban még nagy kitüntetés volt. Ugyanakkor kiderült, hogy én voltam az első magyartiszt, aki a Cigányszigetre ment!

1917. október hó 23-ig a budapesti m. kir. 1. honvédegylezrednél voltam (a fronton), ahonnan az Arme-Oberkommando, hosszú harctéri szolgálatomra való tekintettel, az 57-ik gyalog-hadosztályhoz vezényelt. Távozásomkor ezredesem ekként bucsuztatott:

M. kir. honvédegylezred. Parancsnokság.

K i v o n a t

az 1917. év október 23-án kelt 274. sz. ezred

„Eligazítás“-ból:

Lederer főhadnagy távozása. Lederer János npf. főhadnagy az A. O. K. Chef des Gsts. Pers. 48584. sz. rendeletével elvezényeltetvén, a mai nappal az ezred kötelékéből megvált. Nevezett főhadnagy mint szakaszparancsnok, később mint ezred-telefontiszt, 12 hónapi megszakítás nélküli szolgálata alatt fáradhatatlan tevékenységével, odaadó buzgóságával, lelkiismeretes, pontos kötelességteljesítésével az ezrednek jelentős és értékes szolgálatot tett. Ezért nevezett főhadnagynak a Legfelsőbb szolgálat nevében köszönetemet és elismerésemet fejezem ki. Az ezred tisztikara és legénysége sajnálattal válik meg a szeretett bajtárstól. Kísérje új beosztásában katonaszerencse!

Tábori posta 417. 1917. X. 25.

Reviczky s. k. ezredes,
ezredparancsnok.

A Monte San Gabrieleről, a halál birodalmából, kerültem el az 1-es honvédektől, éppen a győzedelmes előnyomulásunk idején, — tehát éppen a legjavából vehettem ki a részemet.

Hosszas viszontagság után 1918. november 10-én érkeztem Budapestre és le akartam szerelni, de a Hadügyminisztériumban felszólítottak, hogy egyelőre ne szereljek le, hanem vállaljak el egy fontos és sürgős megbízatást. Elvállaltam.

Máramarosszigeten volt az északi hadseregnek mindenféle „Depotja“. Rengeteg anyag volt ott felhalmozva és ezt kellett a készülő román megszállás elől biztonságba hozni.

A mellékelt másolat szerinti meghatalmazás alapján, két hónapig dolgoztam Máramarosszigeten oly eredménnyel, hogy 260 vagon legkülönbözőbb

árut: dynamókat, gyógyszereket, ruha- és fehérneműeket, élelmicikkéket stb. küldhettem Budapestre, melyeknek akkori értéke körülbelül 150 millió korona volt és készpénzben is 2 millió koronát beszolgáltattam a kincstárnak. Mihelyt ezt elvégeztem, elküldött a Honvédelmi Minisztérium Mátészalkára ugyanily feladattal és a bevonult románok egyik helyen sem találhattak semmiféle kincstári anyagot.

A hadügyminisztérium írásban megdicsért engem a „készletek biztonságba helyezése körül elért nagy sikereimért” és mivel háborus szolgálatom folytán elvesztettem civilállásomat, állást kaptam a hadügyminisztériumban, ahol 1919. december hó végéig teljesítettem szolgálatot.

Hogy milyen szolgálatot tettem az országnak máramarosszigeti és mátészalkai kiküldetésemből kifolyólag, azt legjobban tudná megmondani az Anyagértékesítő Intézet R.-T. (Vérmező-utca 3.), továbbá Wallovich Rezső ezredes-hadbiztos, a hadügyminisztériumban, aki főnöke volt annak a csoportnak, mely az anyagbeszerzést intézte.

Békében tisztviselő voltam, — legutóbb 10 éven át a helybeli Zwack-likőrgyárnál, — most pedig abból élek, mint Sándor Pál a kommün idején: ingóságaim eladásából.

Lederer János,
volt npf. százados.

Budapest, IX., Rákos-utca 1., földsz. 3.

Turteltaub agitál Magyarorszáért

A newyorki színházaknak és koncerttermeknek szenzációja napok óta egy 14 éves pesti zsidó fiú. Neve Turteltaub Lajos, fia a volt erzsébetfalvai kántornak, nemrég a Soroksári-utcai polgári iskola 4-ik osztályu növendéke. Turteltaub agitációs beszédeket tart Magyarorszáért, honnan néhány napja érkezett családosul és ezernyi tömegek előtt szónokol a magyar integritásért. Legutóbb megjelent a kis Turteltaub — kinek alábbi arcképét az amerikai lapok közlik — az American Relief Committee for Hungarian Sufferers (amerikai segítő bizottság a magyar szenvedők részére) nagygyűlésén és a következő nagyhatású beszédet tartotta:

„Mélyen tisztelt uraim és hölgyeim! Örömteljes alkalom adódott nekem, mikor magyar testvéreimet üdvözölhetem és az üdvözlésnél alkalmam van arra is, hogy köszönetet mondjak az éhező magyar gyermekek nevében az életmentő amerikaiaknak. Hiszen ők mentették meg véreiket az óhazában a kínos éhségtől és az esetleges éhhaláltól. Én is egyike vagyok azoknak a hálás szívű gyermekeknek, ki az Önök utolérhetetlen jóságát élvezte és mikor megmenekültem az éhségtől és átkerültem a nagy Óceánon, boldog vagyok, hogy személyesen is láthatom én és társaim mentő angyalát.

Kedves magyarok, kéréssem van önökhöz! Mikor éhező és ruhátlan bajtársaimtól elváltam, kérésükre szavamat adtam, hogy csekély erőmmel érdekükben fogok eljárni a jóságú amerikaiaknál. Kéréssem a következő: A ruhátlan, éhező gyermekek szülei nem tudnak munkájukkal annyi pénzt keresni, hogy gyermekeiket ruházhassák. Kérlek benneteket, könyörgök nektek, gyűjtsetek, gyűjtsetek, hogy az élelem mellett egy csekély öltözetük is legyen azoknak a kis szenvedő-

dőknek. Kérlek bajtársaim, könyörgök hozzátok kollegáim nevében!

Mélyen tisztelt hallgatóim! Gondolom, érdekelni fogja Önöket, ha egyet és mást elmesélek Magyarországról, erről az orkánban szabadon álló szikláról. Magyarországon éhség, drágaság, epidémia és halál van. Ez lett az áldott Magyarországból. Fel akarok sorolni Önöknek egy pár árat, hogy a pestiek nyomorát elképzelhessék. Egy liter tej víz 12—14 korona, egy kilogramm hustalan csont 70—80 korona. Tűzifa nincs, gázzal főzni nem lehet a szénhiány miatt. A gyárakban szünetel a munka, tehát nincs kereset, nincs kenyér, nincs semmi, csak éhség, csak éhség. És az nem

elég, hogy Magyarország ily nyomorult helyzetben van anyagilag, hanem még szét is akarják darabolni forrón szeretett hazánkat. Magyarországnak e pillanatban nincs elég ereje ahhoz, hogy a tulerőnek ellenállni tudjon. De ha a kegyetlen sorscsapás Magyarországot ily súlyos megpróbáltatás elé is állította, a mi édes hazánk népe nem fog csüggedni és nem csak szavaljuk, de meg is mutatjuk a világnak a nagy költő ismert szavait: Megfogyva bár, de törve nem, él nemzet a hazán!

Turteltaub beszédét percekig tartó viharos taps és eljenzés fogadta...

A zsidóknak a bányavárosokban való megtelepedési tilalma 1860. január 14-én szűnt meg.

*

Az első zsidóhitű polgármestert Baján választották meg a 60-as évek végén, Hauser Mór ottani ügyvéd személyében.

*

A pesti zsidók magyar nyelvterjesztő egylete 1846-ban alakult meg. Dr. Rosenfeld József volt a „titoknoka”.

*

A főrendiház első két zsidóhitű tagja (1885-ben) Sváb Károly birtokos és dr. Hirschler Ignác szemorvos.

A jeruzsálemi pogrom.

A jeruzsálemi husvét-i zavargások, melyekről már ismételtén megemlékeztünk, még mindig élénken foglalkoztatják az angol közvéleményt. Az újabb érkező hírek mindinkább kidomborítják ezen zavargások komolyságát és kétségtelenül lesz, hogy komoly fölkelés jellegével bírtak, mely a megszálló angol katonai hatóságok szigorú vizsgálatát és, ha kell, megtorlását is teszi szükségessé, ha Anglia tekintélyén nem akar csorbát ejtetni... Magukról a zavargásokról a következő újabb hírek érkeztek:

Vasárnap, április hó 4-én Hebronból nagyobb csapat arabs érkezett Jeruzsálembe, hogy ott körmenettel ünnepeljék a mozlim Nubia Muza-ünnepet. A körmenet alkalmával a jaffai kapu közelében több szónok felizgatta a tömeget a zsidók ellen, mire a zavargások azonnal kezdetüket vették. Egy időben három helyen: a jaffai kapunál, a bataki és a zsidó negyedben megrohanták a zsidó házakat és botjaikkal, késeikkel, kardjaikkal megtámadták a zsidókat. A fékevesztett tömeg rabolni és fosztogatni kezdett, mindenfelé vér folyt: az arabs rendőrség segítette a fosztogatókat és maga is megtámadta a zsidókat. A fosztogatás zavarlatlanul folyt három óra hosszat, mely idő alatt a Hadassa-kórház megtelt sebesültekkel, kiknek a kórház orvosai és ápolónői a legnagyobb gonddal nyújtották az első segílyt. Végre angol katonák oszlatták szét a tömeget. A katonai kormányzó a nála nyomban megjelent zsidó küldöttségnek kijelentette, hogy a zavargások nem fognak ismétlődni.

Ennek dacára másnap újra még nagyobb vehemenciával ismétlődtek a fosztogatások és a zsidók megtámadása, melyre különösen a „Surih Gnuviah” arabs lap kiadója buzdította a népet. Növelte a zsidóság tehetetlenségét az a körülmény, hogy a zsidó ifjaknak és különösen a Jabotinsky Vladimir ismert író által már régebben alapított zsidó önvédelmi csapatnak megtiltották a fegyverkezést és így lehetetlenné tették számukra az önvédelmet, míg az arabok szabadon jártak és garázdálkodtak fegyvereikkel. Végre a katonai hatóság ismét kénytelen volt szétkergetni a zavargókat. Másnap elrendelték az ostromállapotot és négy arabs izgatót, köztük a Surih Gnuviah kiadóját is, börtönre vették. Azóta helyreállt a rend.

A hadi törvényszék Jabotinsky Vladimirt tizenötévi fegyházra, lizenkilenc zsidót háromévi kényszermunkára ítélte. Az eddigi tudósításokból nem világlik ki az ok, mely miatt a zsidókat elítélték. Az arabok közül kettőt rablás miatt tizenöt-lizenötévi fegyházra ítéltek. A cionista vezetőség a zavargások után arról értesült, hogy egy arabs csoport a cionista vezérek kiűzését és a zsidó zászlóalj lefegyverzését követelte azon fenyegetéssel, hogy különben általános zsidómészárlást rendeznek. Hír szerint a közigazgatási hatóság eleinte meg is ígérte a kívánalmak teljesítését, melyeket azonban Allenby lord visszautasított. Ezen hírt a jeruzsálemi közigazgatási hatóság megcáfolja és kijelenti, hogy ő a kérelmet csak állította Allenby lordhoz, kit egyedül illet meg az intézkedés joga. Kairói jelentés szerint egy vizsgálóbizottság indult Jeruzsálembe, mely három katonai, három civil egyénből és a vegyes bíróság egy bírójából áll.

Természetes, hogy ezen események foglalkoztatták az angol képviselőházat is. Az alsóház egy ülésében három képviselő intézett interpellációkat a külügyi és a hadügyi kormányhoz. Harmsworth külügyminiszter kijelentette, hogy a zavargások kétségtelenül faji ellentétekre vezethetők visz-

szá. Palesztina nem áll angol fenhatóság, hanem csak angol katonai megszállás alatt; de a katonai hatóságok mindent el fognak követni, hogy hasonló események a jövőben ne ismétlődhesse. Williams on hadügyi parlamenti titkár jelentette a Háznak, hogy a jeruzsálemi zavargások ügyében vizsgálat indult meg az izgató vezérek tulnyomó része ellen, kiket a törvény teljes szigorával fognak sújtani. Különben április hó 21-én a két ház tagjai közös bizottságot küldtek ki Robert Cecil lord elnöke alatt a palesztinai helyzet alaposabb megvizsgálására.

A Reuter-ügynökség kairói jelentése szerint Bols tábornok, Palesztina főkormányzója, husz mozlim, keresztény és zsidó vezető férfit hivatott magához, kiket komolyan felhívott a zavargások megállítására. «A nyugalom helyreállt és az ügyek ismét rendes medrükbe tértek vissza, — szöjt a tábornok — a zavargások azonban oly hevesek voltak, hogy a bizonytalanság és keserűség érzését vállolták ki. Nem mondhatom, hogy kit terhel a felelősség eme zavargásokért, — ezt a vizsgáló bizottság fogja megállapítani. — de ki kell mondanom, hogy mindnyájan elhanyagolták az emberiesség és a józan ész parancsolt kötelességeiket. Az izgatás nagy ártalmára volt az országnak és a letartóztatott személyek az erre hivatott polgári vagy katonai bíróságok elé fognak állíttatni. Nem vizsgálom most az ügyet politikai látszögből. Minden rendbontóval érdeme szerint fogunk elbánni, tekintet nélkül fajára vagy vallására. Így volt ez a múltban és így marad a jövőben is. Idehivattam Önöket, hogy Önökkel megértessem, miszerint itt csak egy tekintély van és az én vagyok. Rendelkezésemre áll nagy katonai erő, mellyel minden rendbontást elnyomhatok és szándókomban áll a jövőben minden korlátozás nélkül föl is használni ezt az erőt. Most ez egyszer mérsékléssel és bölcseséggel cselekedtem, mert tudom, hogy oly személyekkel van dolgom, kik nem tudják, mit eselekszenek. (Ma azonban okom van föltételezni, hogy Önök megértik a veszélyt, mely azokat fenyegeti, kik a közbiztonságot zavarják és kérem Önöket, mint a jeruzsálemi község vezéreiből, figyelmeztessék polgártársaikat. Megadtuk Önöknek a teljes vélemény szabadságot és én részemről nézeteiket mindenkor elő fogom terjeszteni a legfőbb államhatalomnak. Önök szabadon fejezhetik ki nézeteiket, melyeket komoly megfontolás tárgyává fogunk tenni. Ez az egyetlen út, amelyet követhetnek, de ha még egyszer erőszakhoz nyulnának, úgy kénytelen volnék hasonló eljáráshoz folyamodni.»

*

A jeruzsálemi zavargások kapcsán az angol zsidó sajtóban nagyobb polémia indult meg Zangwill Israel és Simon J. cionista között, mivel Zangwill a cionista vezetőséget rövidlátással és a politikai cionizmus csödjével vádolta. A «Jewish Chronicle» április hó 23-iki számában ismét rövid cikket közöl Zangwill tollából, melyben alaposan végez Simon ellene fölhozott vádjával.

Hirdetmény.

A Pesti Chevra Kadisa választó-bizottsága közhírré teszi, hogy a 200 tagból álló képviselőtestület választásának határidejét

folyó évi május hó 9-re (Vasárnapra)

tűzte ki, mely napon a szavazás, még pedig a Chevra Kadisa VI. Laudon-utca 3. szám alatti székházának II. emeleti dísztermében reggeli 9 órától délután 6 óráig megszakisítás nélkül fog folyni. A választási igazolványok az intéző hivatalnál VI. Laudon-utca 3. I. emelet, már folyó hó 4-től kezdve délelőtti 9 órától 12 óráig, délután 3—5 óráig kellő igazolás mellett személyesen vehetők át Budapesten, 1920. évi május havában.

Miniszteri és cionista lecke.

Irta: Mézei Ernő.

Azoknak az óriási és szélsőséges változásoknak tajtékos hullámai, melyek az utóbbi két évben szerencsétlen országunk közéletét elborították, ezidő szerint dr. Haller István urat sodorták a kultuszminiszteri székbe. Vajjon a korábbi «néppártnak» e harcias indulatairól ismert tagja tehetsége és képzettsége alapján elég hivatottsággal bír-e arra, hogy b. Eötvös, Trefort, gr. Csáky, Wlassics örökségében Magyarország kulturális ügyének legfőbb vezetőjéül és szervezőjeként szerepeljen, ez lehet különböző megítélés tárgya. De nem szabad kételkednünk abban, hogy Haller ur teljesen átérzi az állásával együttjáró, de mostanság rendkívüli mértékben fel is fokozott felelősséget. Ma Magyarország, ott a világ ítélőszéke előtt és a bennünket leigázó ellenséges hatalmakkal szemben az igazságosabb és méltányosabb békekötés jogcímét vitatja és első sorban azt a kulturális felsőbbbségét kell ellenmondhatlanul bebizonyítania, amellyel a magyar nemzet a reája támadt és ősi területét elharácsoló, történelmi szervezetét szétbontó szomszédos nemzetiségi államok fölött bír. A kultuszminiszternek pillanatig sem lehet elfelejtenie, hogy ebben a valósággal sorsdöntő perben reája a legfontosabb koronatanuság feladata hárult, őt magában is súlyos miniszteri felelősségén túl valódi világtörténelmi felelősség is terheli. Még pedig úgy, hogy szava a legközvetlenebb ítélet és végrehajtás mérlegébe van dobva.

Annál is inkább lehet sajnálnunk, hogy az a mód és modor, ahogyan Haller ur a nemzetgyűlésben — lehet, hogy parlamenti környezetének ragályozó behatása alatt — a «zsidó kérdés» hatáskörébe eső vonatkozásait a régi néppárti egyoldalúságaival fejtegeti, ezzel a megsúlyosbodott felelősségérzettel éppen nem tüntetik a nemes összhangzat arányait. Kultuszminiszter! ez az ő állásának közhasználatu neve. Tartunk attól, hogy a kultuszügyeknek a közoktatásüggyel való összekapcsoltságában Haller miniszterségére is alkalmazni lehet azt a mondást, amelyet egykor Németországban kovácsoltak egy klerikális irányzatú kultuszminiszterségre: Der Cultus hat den Unterricht erschlagen.

A miniszter ur lakonikus velősséggel megállapította legutóbbi (beszédében, hogy a zsidó kérdés nem felekezeti, hanem faji, nemzetiségi és főképp gazdasági kérdés. — Jól van, bár egy kicsit különös. Különösnek találjuk, ha a legbonyolultabb tudományos kérdést, amilyen a mai zsidóság faji és nemzetiségi mivolta, amelyet azonban csak pozitív tudományos vizsgálat és adatok alapján lehet meghatározni, egy miniszter egyszerű hatalmi kijelentés nagysándori kardjával vág ketté. De hát fogadjuk el mi is a miniszter urnak kissé kancsal szempontját, hogy fajnak és nemzetiségnek nézzük a zsidót. Ugyan mi következik ebből? A keresztény etika szerint semmi, mert a kereszténység etikai tani-

tásának nemes lényege éppen az, hogy minden fajra való alkalmazhatóságát, minden emberi lélek közös rendeltetését és természetes fogékonyságát vallja egyetemes alapjának. És mi következik belőle a legaktuálisabb politikai kényszerűség mérleke szerint? Bizony csak az, hogy amint az új békekötésekben kikötötték, Bleyer nemzetiségi miniszter ur, Haller ur kemény elvtársa, az elvitathatlan állampolgári jogokon felül a zsidóság számára még a nemzeti kisebbségek kulturális és közigazgatási jogait is külön dekrétumainak ércéabláin biztosítsa. Nagy a gyanunk, hogy ez az egyszerű logikai következtetés se Haller, se Bleyer urnak semmiképp sem volna injére. Mindketten a zsidóságot, mint a magyarság irányában különösen veszedelmes, határozottan ellenséges nemzetiségi szervezetet igyekeznek a közgondolkodásba belerögzíteni. Csak nem akarják hát ezt a szervezetet még közjogi egységgé tömörítve, új jogokkal is felruházni? Haller ur persze esküdözve hangsúlyozza, hogy pogromos erőszakoságnak nem szabad történnie. Mire lyukad hát ki Haller ur elmélete, hol van füle és farka, ahol megfogni és az élet vásárlására hurcolni lehetne? Haller ur hivei — hiszen vannak ilyenek — rendszerint úgy találják, hogy bezzeg a pogrom, a pogrom az egyedüli gyakorlati következtetés. Kiben van a hiba, a nagy vezetőben és prédikálóban, vagy az ő hívó közönségében, hogy a vezetőnek utmutatása nyomán odajutnak, ahová jutni ő sohasem akar? Itt nyilván a pártember nyakára hág a miniszternek.

Haller kegyelmes ur kegyetlen circulus vitiosusa onnan ered, hogy a hazai zsidóságot, mint olyan, a maga egészében a magyar nemzettel ellenséges vagy legalább is meg nem férő közösségnek akarja tekintetni. Ezért van a kegyetlenül kegyelmes urnak szüksége arra, hogy a zsidóságot mindenáron fajnak vagy nemzetiségnek állítsa és innen van, hogy a galíciai zsidók dolgát a magyar zsidó kérdés századrangu részének mondja. Bátrak vagyunk egyet kérdezni. Megtörténhetik-e ma Európának vagy amely öntudatos kultúréletet élő nemzete körében, hogy olyan felekezeti közösséget, amelynek óriási többsége nem akar külön nemzetiségnek számbavételni és nyelvvel, iskolai rendjével, irodalmi, társadalmi, gazdasági kapcsolódásaival mindenképp tanúságot tesz arról, hogy az uralkodó nemzet keretében akar elhelyezkedni, megtörténhetik-e, hogy miniszteri tekintély fedezetével, — ha ugyan nem az utcai erőszak még gyakorlatibb hatásával, — a külön nemzetiség helyzetébe igyekezzenek szorítani? És a miniszter, ki ma nemzete súlyos ügyének ügyvédje a világ előtt, az ilyen mesterséges új nemzetiségi kreálást műveli, akkor, amikor országunkon a legrettentőbb területconkitásokat művelik azon az örvön, hogy a határaink között élő nemzetiségeket — nyelvi, területileg tagolt valódi nemzetiségeket — a magyarság „erőszakos elnyomó eljárása” nem tudta az állami egység harmóniájába belefoglalni.

De mint ilyenkor rendesen, megtörtént most is

a jellemek csodálatos telepalhikus összerezdülése. A miniszter saját nemzeliség-faji elmélete lámogálására bőséges idézeteket olvasott fel Simon Lajos nevű ügyvéd, — ügyvéd az, kérem, nem rabbi, mint ahogy a miniszter mondotta — cionista irányzatú művéből. A «cionizmus», amelyről harminc év előtt még senki sem tudott, amely mai napig is a magyar zsidóság egy elenyésző töredéke, utóbb kifejeződött alakjában tudvalevőleg arra az álláspontra helyezkedett, hogy a zsidóságnak itt a mi országunkban is külön nemzetiségi létre és igényekre kell berendezkednie. Az e fajta cionizmus kicsinyes és botor visszahatása a hivatalos «liberalizmus» vékony felszine alatt már régtől, évtizedeken át szervezett annak az antiszemitikus társadalmi kizárásnak, amely éppen Haller beszédmodja szerint a zsidó vallású magyarokkal való nemzeti közösséget szivelni nem tudta. Valóban vigyáznunk kellene arra, hogy a jelenségek láncolatában az okot az okozattal föl ne eseréljük, amikor a mai zsidó nemzedék egy-egy «intellektuel» törmelékének eltévedéseit bíráljuk.

De micsoda bohózatos találkozás, ha a klerikális miniszter mint az ősmagyar ság féltékeny bajnoka, érveit a zsidóság ellen a hontalanná vált cionizmus elkeseredett lovagjának szertárából kölcsönzi ki. Vajjon nem feszélyezi-e a miniszter urat, hogy a cionisztikus segítség és rokonszenv kihasználásában már megelőzte egy másik «kultuszminiszter», névszerint Jászi Oszkár, a magyarországi cionisták szerelme, a radikális apostol, aki azonban legkevésbé a nemzeti öntudat és az ősmagyar faji érzés tüzes vallásával szerezte babéros hírnevét. Micsoda nagyszerűen szikrázó konfrontálást lehetne még kicsiolni Haller miniszter és Simon cionista eszmei közösségéből, mikor a cionista szemére veti a magyar zsidóságnak, hogy tulságosan behódolt az asszimilálás áramlatának, a miniszter ellenben szörnyű mód fájlatja, hogy a zsidóság nem tud a magyarsággal közös gondolkozásba olvadni és elzárkózik a keresztény etika elől. Ugy gondoljuk, a cionista, akit a miniszter oly bőséges idézetkölcsonnel tisztelt meg, — még pedig, mint az újságtudósításokból látjuk, a nemzetgyűlés tapsai között, — a miniszter beszédéből vett idézetekkel még rémséges uzsorakamatot is szedhetne a saját céljaira. Nem vághatná-e ki még több igazsággal azt az ütőkártyát a magyar zsidóság előtt, hogy mit ér az ő magyar érzések, mit beleélésök a magyar kultúra közösségébe, amikor, ime, a nemzeti lét legkomorabb válságában, egy világtörténelmi felelősség tragikus hőseként a magyar kultúra hivatalos vezetője Európa szemé előtt szemökbe mondja, hogy nem magyarok és politikában csak úgy, mint gazdaságban ki kell rekesztetniök a nemzeti munka körülsoványezett mezőiről? Ez már csak hatásos sláger lehetne.

De úgy látszik, a magyar zsidók mindezek a tanulságok után is oly vadul csökönyösek, hogy se Haller, a miniszter, se Simon, a cionista prédikációja nem tud fogni rajtuk. Hiszen megértjük, ha ők ketlen egyelértelenek egymással, de hogyan értsen egyet a magyar zsidó mindkettőjükkel? Maradhat felekezeti állására nézve zsidó, nemzeti összetartozóságára nézve magyar ember.

— A zsidó nemzeti otthon. San-Remóból jelenti a Reuter-ügynökség, hogy «az entente konferenciája Palesztinát zsidó nemzeti otthonnak deklarálta, az arabs lakosság jogainak figyelembevételével. A mandátumot az ország felett Anglia kapta meg. A keresztény községek jogait a konzulátusok fogják ellenőrizni. A szent helyek kérdését későbbre halasztották».

Az entente e kijelentésével véget vetett annak a bizonytalanságnak, mely irányában felmerült: megtartja-e Balfour ígéretét a zsidó nemzeti otthonra nézve? A san-remói konferencia úgy határozott, hogy igen. Azonban konstatalható, hogy a palesztinai kérdés megoldása ma nehezebb, mint valaha. Az ország és határai lángban állnak, a török-arabs felkelés terjed és pogromokat rendez anticionista jelleggel. Üldözött zsidók menhelyévé ma azt a szent földet akarják megtenni, ahol a zsidóüldözés minden erejével dühöng. Az entente utóvégre nem állíthat minden betelepülő mögé egy angol csendőrt őrizetül. Ilyen körülmények közt csak akkor vehető komolyan a san-remói határozat, ha legalább 100.000 főnyi angol hadsereg tisztítja meg előbb a zsidók számára Palesztinát a forradalmi tünetektől. Különben éppoly életképtelen és papírvényű az entente ez elhatározása, mint például a versaillesi szerződés, vagy a magyar béke.

Löw Immánuel beszédeiből.

1880. Beszéd Szombathelyen: „A nemzeti bűn epeszt, sorvaszt, emészt, de fentart. A nemzeti bűn hatalmas tényező a népek életében, ezt tapasztalta, keserűn tapasztalta felekezetünk, zsidó felekezetünk, ezt tapasztalta, keserűn tapasztalta nemzetünk, magyar nemzetünk. A néplelek e rokon tapasztalása, emez együtemű dobbanása az, ami bennünket oly könnyen, alig egy emberöltő során nemzetünkhöz láncolt, hogy véle érezzünk, véle tanuljunk, véle ujjongjunk örömeink ritka napján, véle gyászoljunk sűrű fájdalom idején. Hiven emlékezünk meg régi történelmünkről s e hűségben van kezessége annak, hogy hazánkhoz is hívek leszünk, mert csak törpe nép felelhet ős nagyságot, törpe nép, mely vak eszközként van alárendelve a történet esélyeinek. Jellemet mutat a ragaszkodás az ősök sirnantjához, jellemet, mely bizonyosságot fog mellettünk tenni, hogy lettünk a vándorbotot és ez áldott földnek gyermekei lévén hiven és igazán, odaadón és föltétlenül.»

1885. Szegeden, a 100 éves jubileumon: „Szabadok vagyunk! Szabadoknak érezzük magunkat. S csak attól a pillanattól fogva számít a szabadság ideje, melyben magunkat szabadoknak érezzük. És mert Szegednek hitközsége korábban meg nem nemzetesedett, korábban lett magyar a többiekénél, azért Szeged a szabadságot is korábban megérté, azért Szeged szabadságérzete hatalmasabban nyilvánult. Résztvevénk mi a nemzetnek életében, midőn még részt nem adtak nekünk, nem hiába szólt a magyar zsidóság szabadságának nagy előharcosa (Löw Lipót) e szószékről negyedszázadon át közösségéhez, hozzátok. Szeged zsidóságának gyülekezete megértette, mit nyert szabadságával és élénk érzéke van

az iránt, mivel tartozik érette nemzetének. A szegedi zsidóknak ezt az igaz s mély érzését vannak, kik meg nem értik. És valamint álmélkodnak hitfeleink közül egynémely nagy gyülekezetek, midőn a legnagyobb magyart (Széchenyi Istvánt) e zsinagóga gyászolta és némán maradt annyi más szószék, azonképpen álmélkodtak és nem követtek bennünket, amidőn nem túrtunk tovább és kilépve a tartózkodásból, szót emeltünk a méltatlan bántalom ellen az ország előtt. Szeged gyülekezetének gyermekei érzik azt, hogy ők szabad nemzetnek váltak tagjaivá. Együtt folyt vérünk a forradalom csatáirein, egybeforrtunk a nemzettel akkor s évekre megbénítá községünk erejét a nehéz sarc, amellyel lelkesedésünkért lakoltunk. Együtt ünnepeltünk a nemzettel, amidőn a gyászidők leteltek s a nemzet föltámadásának napját érzé közelgeni."

Vörösmarty Mihályról, az 1900-iki emlékünnepe: «Hálának ünnepét üli a nemzet, üljük hű fiaai közl mi is Isten előtt, aki a hazának a hazaszeretet szent érzelmének költővezéréről megadta korszakos fordulatánál a hon zivataros lörlénetének... Ünnepelejük emlékét, mert magasztos, szent, vallásos eszme a hazának eszméje, magasztos, szent, vallásos érzés a hazának szerelme s ezeket hirdeli ő minden másoknál lelkesebben, rajongóbban, hőbben, ragyogóbban.»

Deák Ferencről, 1876-ban: «Egybesereglenk a zsinagóga szentell falai közé, hogy megüljük Deák Ferenc emlékét. A zsinagóga részlvesz, midőn a nemzet ő érte gyászol, részlvesz, mert kiválóan az ő érdeme, hogy a zsinagógának joga van résztvenni a haza fájdalmaiban, keseregni a nemzettel. Nem vázolólok itt életét, hisz ősmernék, mert életét ősmerni hazafiui kötelesség: róla beszél az apa fiának, róla az anya magzatjának. Minden lépte buzdítás a jóra, minden tette lelkesítő példája a hazaszeretnek.»

1896-ban, a millenium megünneplésekor elmondott beszédből:

Örök birtok a haza területe, amelyből egy talpalattnyit épp úgy megvédünk vérünkkel, mint egész ország-részeket. Ez a szép haza, ez a gyűrűhegység övezte medence, amelyben az Alföld a hegyeknek zsámolya, ez az egységes földrajzi jellemű egész, melyben egybeolvad a sok ellentét, sík és magaslat, hegyhát és völgyalj, róna és orom, az őserdő rengeteg és a pusztta határtalansága, tölgyek hazája és e halár szikfátyolos mezeje, ez a szép haza a Tatra gerincétől a Tisza medréig egy egész, osztlatlan, csorbitatlan egész. Vérrrel szerezte a nemzet minden rögét e honnak, el is van szánva megvédeni vérrével időtlen időki. Szeressük a haza földjét, szeressük egészében, szeressük minden dülőjében, minden barázdjában. E szeretetért szerezze meg a magyarság a haza talaját, terjeszkedve nyomról-nyomra békés versenyben, előnyomuló szorgalom gyümölcséül belső ellenségektől, kifelé húzó fajoktól. ... Nem hiába irták aranybetűkkel Rákóczi selyemkornétájára: *Pressa resurgo, ha elnyomnak, feltámadok!* Csodálatos ellentétekkel teljes a magyarnak multja. A tatár földulja a hazát, a haza ujra fölépül. Másfél századig török szandzsák: ma a török Európának betegje, ki a világrész kegyelméből eszi kenyerét, a magyar él és virul. Két császár Németországhoz számít bennünket, Erdély, Horvátország, a temesi bánság, a Vojvodina mind csupa külön tartomány; s ime, ma még sem beolvasztott tartomány Magyarország, nem három ország és nem öt helytartóság, nem Vojvodina és nem Erdély e föld, hanem alkotmány által összeforrott egységes és osztatlan állam...

1896: «Első kincs, amely folyton megújul, megújul magában a nemzedékek rendjén és megújul idegenek beolvasztása, fölszivása által, első kincs: a vér. Kevés, nagyon kevés, édes Véreim és Atyámfiak, a tiszta magyar vér. Népiertó csatákat vivott, meggyérült bős harcokon, mert ontotta, pazarolta drága vérét hirért, honért, hitért a magyar. A honfoglalás századában és után is hány szövetséges és legyőzött törzset szivott föl! Itt van élő például a Kúnság derék népe, amely ma már méltán venné zokon, ha akárki kételkedni merne abban, hogy a Kúnság népe igaz magyar nép. Hatalmas keverék faj a magyar. Fölszivott és egy testté tömörített egyenként vagy csoportonként beszarmazott számos idegent és békében hódító hatása még csak ezentul fog érvényesülni a nagyobb tömbökben összeverődött idegen fajokkal szemben. Kevés az ősmagyar vér, a honalapítók vére. Nem is csak a vér az, mely magát magyarnak vállalja hazaszeretében, ragaszkodásban, anyanyelvben. Nem vészett el az ősmagyar faj egészen. Még Árpád vérét is, ha fiágon elfoovott is, női ágon még ma is ki tudjuk mutatni másfélezernél több családban nemes örökségül. Mózes nádor (meghalt 1280-ban) királyi vérből származott népének utódait számos ágazaton le tudjuk kísérni szakadatlan sorban egész a mi időnkig. A honalapító hős nemcsak a szerzette földet, hanem nemes vérét is htárahagyta örök időkre a nemzetnek. Miként a szivból az erek szövevényén át a testbe, úgy szivárgott át Árpád vére ezer ágazaton keresztül e haza népébe és él benne kiolthatatlanul, mint maga a hazaszeretet.»

Összeállította: Venetianer Lajos dr.

Apa és fiu.

Löw Lipót 1844-ben Nagykanizsán és Pápán prédikált először magyarul és kijelentette, hogy a magyarországi zsidóságnak magyarra és hazafivá kell lenni!

Löw Lipót 1848. június havában a sellyei táborban mint a veszprémmegyei nemzelörök tábori lelkésze szerepelt.

Löw Lipót Szegeden 1850. december 10-étől hirdette magyar nyelven az igét, ahol megalapította a zsidó leányiskolát, meghonosította a királyért és hazáért mondandó magyar imádságot.

Löw Lipót pendilelte meg a «zsidó eskü» elavult intézményének ellörlését. Az első lépést e téren 1868. március 9-én tette meg.

Löw Lipót a legjobb barátságban élt Kreminger A. szegedi préposttal; a szívélyes barátságának köszönhető, hogy a szegedi zsidók is résztvettek a törvényhatósági életben.

Löw Immánuel első magyar beszédét Szegeden mondotta 1874. szeptember 27-én, melyen a helyi keresztény intelligencia is szép számmal volt képviselve.

Midőn 1883-ban Haynald Lajos, Kalocsa bíboros hercegprimása, a szegedi királylátogatások alkalmával Szegeden sétakocsizást tett, meglátta Löw Immánuel, egyszerre megállítja fogalát, kiszáll belőle és kísérlőinek nagy bámulatára őt nyilvánosan megöl elte a zsidópapot, megrázta a kezét és bizalmasan beszélgetve elsétálgatott vele félóra hosszal.

HIREK

— **Ki akarta a templomokat megszenteltetni?** A nemzetgyűlésnek egy lelkész-tagja, sok más váddal együtt, azt is szemére vetette a magyar zsidóságnak, hogy a bolsevik uralom idején a keresztény templomokat hangversenytermékké akarták volna átalakítani és ezt csak a vasmunkások aszszonyai akadályozták meg. Evvel az állításával szemben Hartstein Lajos, az Orth. Izr. Iroda irodafőnöke a következőket állapítja meg: Mikor a forradalmi Károlyi-párt az iskolákban a hitoktatást elnyomni s az államot az egyháztól elválasztani akarta, valamennyi hitfelekezel lelkészei országos lelkésszövetséget alakítottak a közös veszedelem elhárítására, melynek elnöke Raffay evangélikus püspök és ügyvezető igazgatója Pfeiffer Miklós katolikus apát volt. A Tanácsköztársaság első hetében, 1919. március 28-ikán a lelkésszövetség vezetőségének valamennyi tagját Faber Oszkár értekezletre hívta össze. Ezt megelőzőleg Pfeiffer apátnál bizalmas megbeszélés volt, amelyen az apát Fabernek egy rendelettervezetét közölte, amelynek 2. pontja szerint, miután a felekezelek ingó és ingatlan vagyona a Tanácsköztársaság tulajdonává válnék, valamennyi templom és zsinagóga elveszteni eredeti rendeltetését, de ideiglenesen még istentiszteleti célokra is használható lenne, azonban csak úgy, hogy a helyi szovjetek rendelkezése szerint kulturális közcélokra is igénybe volnának vehetők. Élénk vita után az értekezlet Hartstein Lajos ama föllogásának alapjára helyezkedett, hogy a proletárdiktatura erőszakos és galád beavatkozásának megváltoztatását sürgetni nem tanácsos, mert az erőszakos intézkedések fogják a tömegeket úgy felrázni, hogy a szovjet-uralom nyakát szegi. A szövetség igazgatóságának két tagja, ki az előértekezleten nem vett részt s a megállapodást nem ismerte, Faberrel mégis belement a vitába és evvel a passzív rezisztencia felborult. Katolikus részről Szalay Mátyás emelt óvást a proletárdiktatura terve ellen és zsidó részről Hartstein Lajos kell a katolikus álláspont védelmére. Faber Oszkár, a volt katolikus szerzetes erre kijelentette, hogy bár a kihívó magatartásra nemmel kellene felelnie, de mielőtt határozna, beszélni fog Kunfiával. Két nappal később Pfeiffer apát közölte Hartsteinnel, hogy az istentiszteleti helyek megszenteltetésére vonatkozó paragrafust a szovjet-kormány elejtette, s egyúttal megköszönte Hartsteinnak önértékes felépítését, mely lényeges befolyással volt a tervezett bitör intézkedés elejtésére. A többi felekezelek vezetőivel együtt azután természetesen a zsidóhitűeket is üldözték. Az ort. és kongr. hitközségek vezetőit letartóztatták, Hartsteint többször vitték a vörös karhalalom elé, míg nem sikerült külföldre menekülnie. Még az üldözések ellen sem kért védelmet a vörös-uralomtól, ellenben a tény az, hogy az istentiszteleti helyeket egy volt szerzetes akarta meggyalázni s a zsidóhitűek egyik képviselője megtelt minden löle telhetőt, hogy a gaz merénylet megghiusulását elősegítse.

— **Ki volt az első zsidóhitű magyar ügyvéd?** Apró történeti följegyzéseket magában foglaló rovatunkban meg volt írva, hogy az első zsidóhitű magyar ügyvéd Schönberg lett volna. Ez a följegyzés, mint velünk közlik, téves, mert az első zsidóhitű magyar ügyvéd Goldstein Simon dr. volt, aki az 1859. évi január 20-ikán kelt legfelsőbb kir. elhatározás alapján tette le az ügyvédi vizsgát, amiről az 1859. évi március 5-iki

pesti lapok (pl. a Pest-Ofner Ztg.) tanuskodnak. Goldstein Simon dr., ki egyetemi tanulmányait Pesten végezte, Goldstein Izsák, lipótszentmiklósi jámbor életű fakeskedőnek 1830. évi október 4-én született fia volt és 1908. évi augusztus 30-án halt meg. Anyja Simandl Sarolta, pozsonyi rabbi leánya volt. Barmicvamunkának Robinson Crusoe ismeretes történetét héberre fordította le a tizenháromeves Goldstein Simon. Nem csak latinul, de héberül, németül, franciául és angolul folyékonyan beszélt. Neje, szül. Just Sarolta, Joachimnak, a világhírű hegedűművésznek sógornője volt. Goldstein Simon dr. nemes, szép életet élt, sok jót tett. Végtségén Hevesi Simon dr. mellett Haypál Benő is bucsubeszédet mondott.

— **Magyar érzelmei miatt.** „Kárpát-Russia“ kormánybiztosa, Breicha dr., 5190. ab. 20/1920. sz. a. Ungvárt, márc. 25-ikén kelt átiratában utasította a beregszászi zsupánt, hogy az „ilsovai“ főszolgabírói hivatalban működő Lebovits Izidort, mint magyar érzelmei miatt megbízhatatlan tisztviselőt, bocsássa el.

— **Próbaszónoklat.** Goldberger Izidor dr. tatai rabbi, a rombach-utcai templomban péntek este és a szombati muszaf istentiszteletek keretében körzeti rabbi állásra próbaszónoklatot tartott. A kiváló tudós jó előadó, nagy hatással beszélt. A megelőző szombaton Liebermann Manó rabbi is próbaszónoklatokkal mutatkozott be.

— **Kántorok.** Egy művészi hangú zsidó énekes mutatkozott be pénteken és szombaton a Rombach-utcai templomban: Kacsóh Adolf, a makói kántor. A 32 éves énekművész ritkaság orgánummal rendelkezik. Érces baritonja, mely néhai nagy Guttmann Bélára emlékeztet, általános nagy halást tett. Akvizíció volna megválasztása. — Grünwald Sámuel, a Páva-utcai ismert és népszerű főkántor e héten a Dohány-utcai főtemplomban énekelt. Mint eddig, most is derekasan megállotta helyét.

— **Siur-előadás.** A Rombach-utcai templom siur-előadását elmúlt szombaton Rosenberg Ármán rabbi tartotta meg. A tudós pap ősi szokás szerint a heti szidrárt, midrásokkal s a pereket magyarázta, talmudi halachikus fejtegetésekkel együtt. Mélyenjáró, szellemes és nagy zsidó tudással áthatott előadása magával ragadta a közönséget, mely meglőltötte a templomot.

— **A gyermeknyaraltatási akció sikerének biztosítása** érdekében erős munka folyik a Rákóczi-ut 17. sz. alatti irodában, ahová nap-nap után érkeznek adományok a nemescélú mozgalom támogatására. Erősen hisszük, hogy hitfeleink megértő áldozatkészsége lehetővé fogja tenni a nagy számban jelentkező és üdülésre szoruló iskolás gyermekeknek vidéken leendő elhelyezését.

— **Az óbudai hitközség** fényesen lefolyt képviselőtestületi diszülés keretében ünnepelte meg május 2-án titkára, Parczel József 25-ik működési évfordulóját. Miután Weisz Lipót alelnök meleg szavakban méltatván a nap jelentőségét, az ülést megnyitotta, átadta a szót dr. Schreiber Ignác főrabbinak, aki mély, biblikus gondolatokban gazdag beszédben méltatta a közszeretben álló, derék tisztviselő hivatali érdemeit és egyéni erényeit. A képviselőtestület pénzajándékot és egy ezüst serleget nyújtott át a jubilánsnak, aki ezért és a számos felköszöntőben felhangzott szeretetért, valamint az egybegyűlt egyleti képviselők megjelenéséért meghatott szavakban mondott köszönetet.

— **Hymen.** Fényes Armand eljegyezte Ehrenfeld Gizit Budapestről.

— **Adományok.** A héten hozzánk 22.322 K érkezett jótékony-célra. Részletezés: Hadiárvák és árvák részére: Brett Mártonné 10 K, Reich Ignác és Stroh Rózsi gyűjt. esküvőjükön 222 K, Barna Hajnalka és Mancika 10 K, S. I. 50 K. — A szentföldi nyomorgóknak: dr. Lemberger Ábrahám 100 K, özv. Grosz Simonné 50 K, „Csabai zsidó” 100 K, Váradi Miksa 30 K, Böhm Pálné 60 K, id. Reisz Jakab 5 K, ifj. Reisz Jakab 10 K. — A fiúárvaháznak Farkasházy Fischer Vilmosné 60 K, Heisler Vilmosné 300 K, Weisz Jenő 500 K. — Tetszés szerinti jótékony-célra N. N. Tószeg 100 K, Goldgruber József 100 K. — A leányárvaháznak Heisler Vilmosné 200 K. A budai izr. hitközség iskolájának: Prager Ferencné 500 K. — A magyar zsidó főiskolai hallgatóknak: Farkasházy Fischer Vilmosné 240 K, Reich Ilonka 100 K, dr. Bolgár Gyula 50 K, Spitzer Dávid 200 K, Grossmann Jakab 240 K, Prager Ferencné 1000 K, Király-u. 54-es asztaltársaság gyűjt: 540 K, Heisler Vilmosné 500 K, Honig Dávid 60 K, Berger Izidor 240 K, Wilhelm Artur né gyűjt. 940 K, Wollák Ernő 20 K, Breuer Vilmos 20 K, Winter Nándor 20 K, Reichenfeld Gyula 20 K, Csillag Jenő 20 K, Győző István 100 K, dr. Friedländer Pálné 200 K, Tagányi Artur né 240 K, Weisz Jenő 500 K, Klein Kálmán 240 K, Eliás Lajos 40 K, Román József Kalocsa gyűjt. 1920 K, Rechnitzer Rezsőné, Grosz Dezsőné, Hirsch Pirooska gyűjtése Tapolca 2880 K, „Sárga” 500 K, özv. Herzfeld Zsigmondné 1000 K, Schwarz Szilárd 100 K, Bellák Józsefné 240 K, Gerő Béla 40 K, „Z. Z.” 20 K, Faragó János 240 K, Spitzer Péter 240 K, Stern Béla 50 K, Seidner József 200 K, Baneth Gábor 240 K, Frank János 100 K, Grosz Mór 100 K, dr. Tolnai Ernő 100 K, dr. Pillitz Pál 240 K, „Sz. A. Wien” gyűjt. 1600 osztr. K. (A gyűjtések részletezése papirhiány miatt nem eszközölhető.)

— **A Zsidó Magyar Főiskolai Hallgatók felhívása a vidéki hitközségekhez!** A Tóra ünnepének küszöbön álló beköszöntésekor Hozzálok emeljük fel kérő szavunkat, vidéki hitfeleink. A Tóra-ünnepén kérünk benneteket, gondoljatok szívetek egész melegeivel a fővárosban szenvedő zsidó ifjúságra, mely a végtelen súlyos anyagi helyzet okozta haláltalan szenvedéseken felül a Tan kultuszának szentelt ünnepén fájó lélekkel sinyli a rárótt megpróbáltatásokat. A Tóra-ünnepének két napja legyen a zsidó egyetemi ifjúságnak szentelve; adakozzatok mindannyian jó szívet, tele kézzel, mert csak így menekülhetünk meg a fenyegető anyagi pusztulástól. Tudjuk, érezzük hogy a magasztos tartalmu ünnep napjain együtt fogtok érezni velünk, fiatalokkal és bőkezű adományaitokat megkülditek az Egyenlőség útján szövetségünknek. Reméljük és bizalommal várjuk megmentésünkre hivatott segítségteket. A Zsidó Magyar Főisk. Hallgatók Orsz. Szövetsége.

— **Büchler Márton gyásza.** A román megszállás megszűnése folytán az Egyenlőség csak most jelentheti olvasóinak, hogy Büchler Márton orosházi pap neje, szül. Feuermann Gizella a múlt év nov. 24-én, élete 48. évében, 30 évi boldog házasság után elhunyt. A múlt egyik leghíresebb talmudtudósának, Juda Aszódnak, az egykori dunaszerdahelyi rabbinak volt az unokája, akit a zsidó papné mintaképeként tisztelték szívének nemessége, szerénysége és mély vallásossága miatt. Mig férje a csongrádiak papja volt, ott is rajongó szeretet övezte és vallásos családi ünnepélyei mindenkor feledhetetlenek maradtak. Halála Orosháza társadalmának minden magyar rétegében mély gyászt keltett. A temetésen a város egész közönsége, felekezeti különbség nélkül vett részt. Megjelentek a felekezetek lelkeszei, a különböző tantestületek tagjai általában a magyarság képviselői. Büchler Gyula mindsenti főrabbi, a papné sógora (bücsuztatta megkapó gyászbeszéddel. Díszsírhelyen tették örök nyugalomra. A korán sirba tért papné férjén, egyellen leányán és unokáján kívül testvérei és az egész város közönsége gyászolja.

— **Százegy adakozó a zsidó diákoknak.** Az Egyenlőség felhívására a zsidó egyetemi hallgatók ügyében. Tapolcán három nemeslelkű, áldozatkész zsidó

urihölgy: Rechnitzer Rezsőné, Grosz Dezsőné és Hirsch Pirooska gyűjtést indított. Százegyen adakoztak és kötelezték magukat havonta 20 koronával hozzájárulni a nemes akcióhoz. A gyűjtés eredménye közel 3000 korona volt.

— **Hymen.** Herzog Manó dr. kaposvári kerületi főrabbi leányát, Dóra kisasszonyt, ki okleveles tanítónő, eljegyezte Kemény Ignác kaposvári máv. főellenőr.

— **Cégvezető.** A Salgótarjáni Kőszénbánya Rt. igazgatósága Fischer Ármán tisztviselőt cégvezetővé nevezte ki. A nevezett a Magyar Zsidó Ifjak Egyesületének egyik vezetője volt, aki — fáradtságos munkával — sok zsidóhitű egyetemi hallgatót juttatott élelmezéshez.

— **Felolvasás a Magyar Zsidó Kulturotthonban.** A magyar zsidó kulturotthon helyiségében hélfőn, f. hó 3-ikán d. u. 5 órakor felolvasó-ülés volt. Az elnöki megnyitó után Kiss Arnold dr. Új világfelfogások címen olvasott föl és Rajla hál című költeményét szavalta el. Felolvasásának mély gondolkodásra valló megállapításai és szárnyaló, tüzes költeménye egyaránt mély hatást váltottak ki a kulturotthon tagjaiból, hozzátartozóikból és nagyszámu vendégeikből. Az emlékeztető felolvasó-est az elnök hangulatos zárószava rekesztelte be.

— **Sirok ápolása.** A pesti chevra kadisa temetőiben a sirok ápolása kezdetét vette. Befizetések az intézmény pénztáránál d. e. fél 9-től fél 1 óráig teljesíthetők. (VI., Laudon-utca 3.)

— **A sárospataki orth. hitközség minapi rendes közgyűlésén** elnökévé Knöpfler Jenőt, gondnokává Wolff Dávidot, pénztárosává Deutsch Hermannnt, alelnökévé Fischer Samut, ellenőrévé Weinberger Sámuel-t választották meg.

* **Mindazok, kik** bőrvizsketegségben szenvednek, okvetlen vegyék meg a Czaich-féle „Kontrakulin” kenőcsöt, biztosan használnak. Kapható mindenütt.

* **Békeválaszték, békeműködés.** Nem is tudunk már hinni saját szemünknek, mikor ezt a két szót olvassuk. Pedig ez egyszerű nem káprázatos álom tündére ingerkedik velünk, hanem tiszta valóság, hogy a boldog békeidőnek szédületes választéka, és — hadi pórtanyagoktól mentes — kiváló jó minősége ismét feltalálható Sternberg hangszergyár, Rákóczi-ut 60. számú Zenepalotájában.

Szőnyegek

régi rongyosokat is, a legmagasabb áron vesz vagy cserél **Tuduk Tivadar** szőnyegjavító és tisztítótelepe. Dálnok-utca 12/a. Telefon 46-88.

„ABADIE” PAPIR

aranynyomással és anélkül, eredeti Schnabl-féle „**FEKETE CLUBOT**” és l-a hüvelyeket utánvétellel szállít

KÁLMÁN és HERCZKA nagykereskedők, Budapest, VI., Sziv-u. 1. Telefon 25-99

Poloskairást,

lakástisztítást, festést, tapétázást szakszerűen végez a **VACUUM és SULFID VÁL-LALAT R.-T.** Budapest, VI., Dálnok-utca 11. Telefon: 4-81.

Patkány-, egér-

Ratin Laboratorium Bpest, Rottenbiller-u. 30.

irtó-bacillus: **Ratin** legbiztosabb irtószer.

Prospektus ingyen!

Hamisfogakért

bármikor többet; aranyért gr.-kent 42-85; ezüstért 2-60-4-90 koronáig fizetnek. **Mendelsohn** ékszerész, IX., Ferenc-körút 1. sz.

RADÓ ÉS TÁRSA

ostoráru, borszlij és nürnbergi áru nagykereskedése

Budapest, V., Zrínyi-utca 1. (Gresham-palota.)

Nagy keresztények véleménye a zsidóságról.

...Ők (az antiszemita) az igazi calilináriusok, kiknek zendülésre, lármára és elkeseredésre van szükségük, hogy a zavarosban halászhasznanak. Hogy eközben az ország békéje felborul és hogy maga a monarchia, amelynek a neve pedig állandóan ott van az ajkukon, veszélybe kerül, az nekik mindegy. Ők csak a saját hasznukat akarják. Szükségük van a zürzavarra, elégedetlenségre és a növekvő felháborodás látszalatára a tömegekben. Ezért izgatják fel a legrosszabb elemeket... A csöcselék mulatni akar, már pedig semmisen mulatni jobban, mintha tiszteséges emberek rágalmazását és szidalmaztatását hallja.

Theodor Barth

(nyilatkozata H. Bahr könyvében.)

Az antiszemitizmus csak önmagát akarja. Egyáltalában nem eszköz valamely cél elérésére. Az antiszemitizmus egyedüli célja az antiszemitizmus. Az emberek antiszemita, hogy antiszemita legyenek. Az emberek kéjelegnek ebben az érzésben. Körünknek egyik vonása, hogy az elsatnyult és petyhüdt idegek felélesztésére mesterséges izgaló szerekre van szükség. Ezeknek kellene pótolniuk a tömegekből most elvesztett hitnek és az ellúnt ideáloknak mámorát. A gazdagok morfiumhoz és hasishoz folyamodnak. Aki ezeket nem engedheti meg magának, az antiszemita lesz. Az antiszemitizmus a kisemberek morfinizmusa.

Az emberek szenvedélyt, lendületet és mámort akarnak, ezeknek a természetes forrásai pedig kiapadtak. Nincs nagy eszméjük, nincs erkölcsi páthoszuk, mely a lelkesedés örömeit kellhelné. És mert a szerelem gyönyöre hiányzik belőlük, megpróbálkoznak a gyűlölet gyönyörével... Aki gyűlölnek, az lényegében nem is játszik szerepet ennél a dolognál. A zsidó csak éppen hogy kényelmes nekik. A franciák e célra sorrendben először a porost, azután a zsidót és legujabban a bankárt használták fel, holott nem a porosz, nem a zsidó és nem a bankár volt a fontos nekik: mindig csak a gyűlölet a fontos, és azok az erős izgalomok, melyeket az nyújt. Ha nem volnának zsidók, az antiszemita fel kéne öket találniok. Különben meg lennének fosztva a heves izgalom minden élvezetétől. Ugy gondolom, ez az antiszemitizmus lélektana a tömegekben. A »vezetőknél« persze még hozzájárul ehhez valami. A demagógnak nincsen halásabb hatás eszköze ennél.

...Az antiszemita vezérek, akiknél nemcsak az üzletről van szó, a csöcselék kegyéért versengő hatalomigénylők, kik uralkodni akarnak. Az ő köreikben afféle nietzschei emberfeletti emberekké szeretnének lenni, kik minden eszközzel megszerzik a hatalom élvezetét. Ingerli és csábítja őket az, hogy a tömegek ösztönein és vágyain mint mozgó billentyűkön játszanak, melyek leggyengébb nyomásuknak is engedelmeskednek.

Ez a véleményem az antiszemitizmusról és épp ezért azt hiszem, hogy komoly érvekkel nem lehet ellenében semmit elérni. Aki antiszemita, az a mámor utáni vágyakozásból és egy szenvedély ittasságából az. Azokhoz az argumentumokhoz nyúl, melyek éppen a legközelebb vannak hozzá. Ha megcáfoljuk ezeket, másokat keres magának. Ha egyetlen sem talál, az sem fogja őt észreteríteni. Nem tudja nélkülözni a mámort. Meggyógyítani csak egy nemesebb mámor tudná, ha a tömegeknek újra valamely ideáljuk, erkölcsi páthoszuk volna...

Hermann Bahr:
Der Antisemitismus.

Külföld.

Németország.

Németországban az antiszemitizmus egyre terjed. Berlinből jelenlik, hogy az Ebert-kormány új katonai parancsnoka, Seeckt tábornok, a kormánytól az összes Berlinben tartózkodó lengyel zsidók internálását kérte, mivel előkészítik 50.000 orosz bolsevik beözönlését. Az új porosz minisztérium helyt adott e kívánságnak és ennek alapján több mint háromszáz orosz menekültet — köztük számos asszonyt és gyermeket is — összefogdosztak és internáltak. Csak a Vorwärts szociáldemokrata lap erőyes föllépésének sikerült Oldershausen tábornokot azon nyilatkozatra bírni, hogy egy bizottsággal egyénenként meg fogja vizsgáltatni minden egyes internált ügyét. Később szabadon bocsátották az összes internáltakat, mivel kiderült, hogy az internálási parancsot a kormány hozzájárulása nélkül adta ki a katonai hatóság.

Franciaország.

A francia kormány Nordmann Károly hit-sorsosunkat a párisi csillagászati observatorium vezetőjévé nevezte ki. Nordmann nemcsak kiváló csillagász, hanem híres matematikus is. A háború alatt több fontos észleletet tett az ellenséges tűzértség állomásai felől a hang megállapítása alapján és e kérdésről művel is adott ki, mely a katonai hatóságok teljes elismerését vívta ki.

Crumbach tábornokot a hetedik számú gyalog-os-hadosztály parancsnokává nevezték ki. Crumbach zsidó vallású.

Törökország.

A török zsidóságot a konstantinápolyi országos főrabbi lemondása foglalkoztatja. A főrabbi a hitközségi választásokat az általános szavazatjog alapján rendelle volt el, mire a török kormány tiltotta az idegen nemzetiségű zsidókat a szavazástól. A főrabbi kifejtette, hogy a kérdéses idegen nemzetiségű zsidók letemes részben hozzájárultak a hitközség jótékony-sági és vallási intézményei fenntartásához és így csak méltányos, hogy ezen intézmények ellenőrzésében is legyen részük. Szavazójoguk annál is inkább jogosult, mivel kizárólag vallási és jótékony-sági és nem politikai ügyekről van szó. Midőn a kormány ennek dacára megmaradt álláspontja mellett és érvénytelenítette a már megejtett választásokat, a főrabbi benyújtotta lemondását.

Amerika.

A nagyváradi zsidóság uttlőrő magyarosítója: dr. Kohut Adolf. Ő vitte elsőül a magyar szót a templomba. Hitközsége 1885. április 7-én választotta meg. Híre nemsokára New-Yorkig eljutott, hol meg is választották főrabbinak. Utóda dr. Rosenberg Sándor lett, ki székhelyét 1885. augusztus 17-én tartotta. (Előzőleg Kaposvárott hirdette az Igét a magyar honzengzetes nyelvén.).

*

Az első magyar zsidótanító, aki képesítőokmány alapján tanított: Singer Manó volt Pápán, 1817-ben.

*

Eperjesen 1886. októberben dr. Glück Lipót ügyvéd, hitközségi elnök buzgólkodására elhalálozták, hogy ezentul a hivatalos érintkezésben a magyar nyelvet használják, továbbá a király-imát szintén magyarul fogják mondani. Az ő érdeme egyben, hogy a hitközség új iskolát építtetett, melyhez Eperjes városa 40.000 darab téglával járult.

PÁLYÁZATOK.

A keszthelyi izr. hitközség metsző és templomszolgái (Samesz) állásra pályázatot hirdet. Javadalmazás: készpénzfizetés megegyezés szerint, természetbeni lakás és az itt szokásos mellékjövödelmek. Pályázótól megkivántatik, hogy magyar állampolgár, **40 éven aluli** (nőtlen előnyben részesül) legyen. Eddigi működést, életkort, családi állapotot igazoló okmány-másolatokkal felszerelt sajátkezűleg írt kérvények posta útján **f. é. június hó 1-ig** küldendők be. **Az állás f. évi július hó 1-én foglalandó el.** Csakis a személyes bemutatkozás végett kifejezetten meghívottak költségei fognak megtéríttetni.

Bognár Gyula
hitk. jegyző.

Erdős József
hitk. elnök.

A gyöngyösi st. quo izr. hitközség előjárósága pályázatot hirdet hitszónok-hitoktatói állásra. Rabbiszemináriumot és egyetemet végzett, kiváló szónoki tehetséggel bíró pályázók adják be a kort, képesítést, előéletet és eddigi működést bizonyító okmányokkal felszerelt pályázatukat alulírott előjáróságnál legkésőbb f. é. május 31-ig. Javadalmazás megállapodás szerint. Utiköltséget csak a megválasztottnak térítünk meg. A rendkívüli nagy helyi lakáshiány miatt csak nőtlen egyént választhatunk meg.

Gyöngyösön, 1920. április hó 15.

Az előjáróság nevében:

dr. Illés s. k., titkár.

Rusz Jakab s. k., elnök.

A csornai aut. orth. izr. hitközség nyugdíjazás folytán megüresedett שוחט ובודק metsző-előimádkozói állásra pályázatot hirdet. Pályázótól megkivántatik, magyar honosság, 35 éven aluli életkor, vallásos előélet, hogy három elismert orth. rabbittól képesített, kellemes előimádkozó és Balkoreh legyen. Javadalmazás megegyezés szerint. Pályázati kérvények a kor és családi állapot igazolásával **f. é. május 15-ig** alulírt elnökhöz küldendők. Próbaelőadásra csak meghívottak bocsáttatnak.

Csorna, 1920. április 13.

Schlesinger József
hitk. elnök.

A szombathelyi kongr. hitközségben megüresedett főkantori állás betöltendő. Elsőrangú erők, akik énekkar- és orgonakisérettel képesek istentiszteleteket végezni, iskolázott, erőteljes hanggal és egváb képesítéssel bírnak, küldjék be mielőbb az előjárósághoz címzett pályázatukat. Ebben kellő okmányokkal igazolják a fentebbiek mellett korukat, családi állapotukat, képesítésüket, eddigi működésüket és valláserkölcsös előéletüket. Javadalmazás megegyezés szerint. Próbaelőadásra csakis meghívottak bocsáttatnak, akiknek utazási költségeit megtérítjük. Szombathely, 1920. április 25. **Deutsch Samu,** hitk. elnök.

A sárospataki aut. orth. izraelita hitközség a megüresedett sakter-előimádkozói állásra ezennel pályázatot hirdet. Fizetés a mai viszonyok figyelembe vételével megegyezés szerint, fél sechita és szokásos mellékjövödellemmel, valamint természetbeni lakással. Pályázatok, a magyar honosságot, családi állapotot és képesítést igazoló okmányok hiteles másolatai kapcsán, **folyó év május hó 20-ig alulírott hitközségi elnökhöz** nyújtandók be. Próbaelőadásra csak meghívottak bocsáttatnak és utiköltség csak megválasztottnak térítetik meg. Sárospatak, 1920. április 23. **Knopfler Jenő** hitközségi elnök, **Klein Jenő** hitk. h. jegyző.

Az óbudai izr. hitközségnél egy énekkarvezetői, két basszista és két tenorista állás kerül betöltésre. Javadalmazás megállapodás szerint. Ebbeli ajánlatok a hitközségi irodában (III., Lajos-utca 163. sz.) nyújtandók be. Budapest, 1920. május hó 3-án.

A dombovári izr. hitközségnél a kántori, sóchet ubódek, paszkener, bal taukéa, kaure állás f. évi június 1-ig betöltendő. Javadalmazás megegyezés szerint. Pályázók képesítésüket, családi állapotukat, magyar honosságukat feltüntető okmány-másolatokkal felszerelt kérvényüket **f. évi május hó 20-ig** az alulírt elnökséghez küldjék be. Mohel előnyben részesül. Próbaelőadásra csak a meghívottak bocsáttatnak, az uti- és átköltözködési költségek csak a megválasztottnak térítetnek meg. Dombovár, 1930. április 26-án. **Halmos Henrik** hitk. elnök, **Somogyi Dávid** jegyző.

A jánosházai „Lo Almon Izrael” egylet pályázatot hirdet egy Melamed állásra, aki chumes, rasi, sasz, meforsimot alaposan oktatni képes, pályázhat magyar honpolgár, aki a magyar és német nyelvet tökéletesen bírja. Fizetés megállapodás szerint, a mai viszonyoknak megfelelően, természetbeni lakás, állás azonnal elfoglalható. Kérvények alanti címre küldendők. **Jánosháza, 1920. április hó 20. Weisz A. főrabbi.**

A mindszei izr. hitközség (Csongrád megye) egy sóchet ubódek vekőre előimádkozót keres. Javadalmazás megbeszélés szerint. Pályázók családi körülményeiket jelző kérvényüket sürgősen küldjék be. **Előjáróság.**

A sátoraljaujhelyi statusquo izr. törzshitközség metsző-előimádkozói állásra pályázatot hirdet. Javadalmazás: évi 1600 korona fizetés, 4000 korona drágasági pótlék, fél sechita és itt szokásos mellékjövödellem. Három elismert konzervatív rabbi által képesített, szigorúan vallásos életű, gyakorlott metszőt, kellemes előimádkozót és bálkórét s ügyes mohelt keresünk. Pályázati kérvények kellően felszerelve a kor és családi állapot igazolásával **május hó 22-éig** küldendők be. Próbaelőadásra csak meghívottak bocsáttatnak és utiköltséget is csak ily meghívottaknak adunk. Az állás **f. é. július hó 15-én** elfoglalandó, de korábban, esetleg azonnal is elfoglalható. **Kelt a sátoraljaujhelyi izr. törzshitközség előjáróságának 1920. évi április hó 7-én tartott üléséből. Dr. Fried Samu** hitk. elnök.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Amerikai zsidó napilap egyes példányai á 10 kor. kaphatók a hirdetési osztálynál, VII., Kertész-utca 16. Óriási alak a londoni „Times”, német nyelven, zsidó betűkkel, rendkívül érdekes tartalommal. Legújabb számok mindig raktáron.

Intelligens leány, ki jól tud főzni és a háztartásban jártas. három személyhez felvétetik. Budapest, Petőfi-utca 4-6. III. em. 1. Ranschburg.

Jó házból való leány három gyermek mellé azonnal felvétetik. Nemetül tudó előnyben. Ajánlatok Neubart Sándor ékszerész címre, Székesfehérvár küldendők.

Tekintélyes alföldi hitközség iskolájánál tanítói állás van üresedésben. Ezen állást oly nőtlen tanító nyeri el, aki az elhunyt igazgató-tanító csinos, művelt és háziasan nevelt leányát nőül veszi. Van szép kelengye, berendezett lakás és hozomány is. Csakis komoly, képzett, agilis tanító urak irjanak „Boruch Habó” jeligére a hirdetési osztályhoz.

Sógorom részére, ki 47 éves intell., izr., könyvelő, nagykereskedés üzletvezetője, 3200 korona havi fizetéssel oly intelligens zsidó nőt keresek, kinek jobb üzlete, vállalata van, hol tudását érvényesíthetné. Levelek teljes bizalommal „Agilis kereskedő” jeligére a hirdetési osztályhoz kéretnék.

Szorgalmas fiu, ki ért a kerti munkához és ecetgyárban segédkezne, kerestetik. Cim: Berger Miksáné, Marcali.

Jelenleg állás nélkül álló filmgyári segédrendező állást vállalna fenti minőségben nagyobb budapesti filmgyárnál. Megkeresések Szentandrassy Salamon Béla, Aréna-út 150 alá küldendők.

Menekült, 34 éves, nős, katonaviselt volt terménybevásárló raktárnoki vagy ehhez hasonló állást keres. Szíves megkereséseket kér Feldmann Mór VI., Podmaniczky-u. 5, III. 18. sz. címre.

Nőtlen, menekült állami tanító, perfekt német, talmudista, sóchet ubódek előimádkozó, kinek évi fizetése most 9000 kor. nyilvánossági joggal bíró iskolánál alkalmazást vállalna. Téti-vénnyel feladott ajánlatokat kér Técsői Farkas, Nagykőrös.

NAPTÁR.

Vasárnap, május 9., íjár 21., hétfő 22., kedd 23., szerda 24., csütörtök 25., péntek 26., szombat 27. — Hetiszidra: Behár-Bechukoszáj (M. III. 25—27. f.) Háftoro: Hásém uzi (Jer. 16 f. 19 v. 17 f. 1—14 v.). Szombat bejövetele: 8 ó. Kimenetele: 8 ó. 40 p. (Mevorchim háchódes). — V. Perek.

Nyomatott a Globus Műintézet Részvénytársaságnál Budapest, VI., Aradi-utca 8.